

יד
מהרי"ץ

שערי יצחק

השיעור השבועי

מפי מרן הגאון

הרב יצחק רצאבי שליט"א
פוסק עדת תימן

נמסר במוצש"ק

קרח

סיון ה'תש"פ ב'של"א
בבית המדרש "פעולת צדיק"
בני ברק

לק"י

נושאי השיעור:

בדבר לבישת מסיכה בתפילת שמונה עשרה, דעת הגר"מ שטרנבוך שליט"א. עניין לבישת
מנעלים בבית הכנסת, ראייה נוספת לכך שה'קומפר' המובא בביאור הלכה אינו מסכה, ותשובה
נוספת לשאלה למאי נפקא מינה אם יש מקור למסכה.

מקורות מן הקדמונים לכיסוי הפה עם מסיכה מן הפסוק לגבי מצורע זעל שפם יעטה, ובעניין צורת
עטיפת האבלים.

השלמה בעניין מהו 'הכופר', ותוספת בעניין ה'לבונה' כתרופה למגיפת הקורונה.

התייחסות מרן שליט"א לדברי הגר"מ שטרנבוך.

כדאי לומר מדי פעם את תפילת 'ריבון העולמים וכו' שתעצור המגיפה וכו' בנוסח הארוך והמורחב
המובא בספר שלטי הגבורים לר' אברהם הרופא. קריאה להדפסתה ופרסומה ברבים.

'אז נדברו יראי י"י איש אל רעהו' – עשרה דברים הצריכים חיזוק בבתי הכנסיות, כפי שפורסמו
בביהמ"ד 'פעולת צדיק' בני ברק בראשות מרן שליט"א.

ההבדל שבין רדום לבין נרדם.

בעניין חומר עון הדיבור בבית הכנסת ובית המדרש, ושהדין 'מורא מקדש' הוא גם לתלמידי חכמים
העוסקים שם בתורה.

חומר קדושת בתי הכנסת אצל אבותינו נע"ג.

הסיבה לשואה, ולפרעות ומיתות משונות שחוללו הקוזקים בשנת ה'ת"ח ה'ת"ט.

מדוע חומרת הזלזול בקדושת בתי הכנסת, פוגמת יותר משאר העבירות.

חובת ההשתחויה בכניסה וביציאה מבית הכנסת.

כל הזכויות שמורות

יוצ"ל ע"י מוסדות יד מהרי"ץ בני ברק

טלפקס: 03-5358404. נייד: 050-4140741

דוא"ל: yad@maharitz.co.il

להאזנה לשיעור דרך הטלפון:

קול יהודי תימן – 072-33-23-642 שלוחה 6

מספר השיעור בדיסקים ובקו "קול יהודי תימן" – 549

לשמיעת השיעור במערכת קול הלשון – 03-6171031

השיעור מוקדש לעילוי נשמת

הרב יהושע זצ"ל בן רבי עזרא כהן יצ"ו,

על ידי בנו ידידנו רבי צביאל כהן הי"ו.

נאסף לבית עולמו בשבוע שעבר, ט"ו סיון התש"פ. תנצב"ה..

עיינתי בזה, בגלל שדיברנו על כך בעבר, אפי' נשאלנו על כך בכתב, אנחנו ענינו בס"ד ואמרנו שאין בעיא בכך גם בתפילת שמונה עשרה, אבל כאן נראה שהוא חושב אחרת, וצריכים להסביר את הנושא.

ממשיכים וכותבים שם כך, לפני כמה שבועות כבר הבאנו הוראתו להוריד המסכה בתפילת תפילת שמונה עשרה, וכעת הננו להביא מכתב שכתב לחכם אחד, בו ביאר טעמו ונימוקו.

אודות שאלתו בדבר חבישת 'מסכה' בתפילת שמונה עשרה, דלדעת הרופאים יש בזה תועלת לעצור התפשטות המגיפה, וכעת הוא מוסיף בסוגריים מרובעות, [ויסוד הדבר כבר מובא בביאור הלכה סי' תקנ"ד סעי' ו', דמי שירצה להתענות במקום שאין המחלה בזעם ח"ו, יש לַעצו ולהזהירו שלא ילך מפתח ביתו כל היום, ולהכריחו כשיצא ישא סביב לחוטמו ופיו חתיכה וכו']. מה זה, וכו'? זהו ה'קומפר' וה'מייטא'. ונחזור לכך בס"ד לקמן.

ועל זה הוא שואל לידע טעם הדבר שהוריתי שלא ללבשו בתפילת שמונה עשרה, משום דלא חשיב 'עומד לפני המלך'.

והנה לפני שאשיב על שאלה זו, ראוי להקדים ד'פיקוח נפש' על פי דיני התורה היינו דווקא כשבסכנה קרובה ומוחשית, ולא בכל מה שיש בו תועלת לצרכי פיקוח נפש נחשב כפיקוח נפש. דאל"ה הרי אין לדבר סוף, וכמו שהאריך בזה החזו"א [תשובות וכתבים סי' מ"ח] דא"כ יבואו לחלל שבת לצרכי פרנסה – בטענה שלולא זה ימותו ברעב. וע"כ בודאי דלא כל עניין שיש בכוחו למנוע סכנה הרי הוא בגדר פיקוח נפש להתיר ולדון בו דין פיקוח נפש, עיי"ש בחזו"א וכו'.

ובהמשך הוא כותב כך, מסכה זו שרגילים ללבשה, הוי בגד שאינו מכובד מצד עצמו – דלא נעשה לכיסוי הגוף כשאר הבגדים – ואינו

השיעור מוקדש לעילוי נשמת ידידנו הרב יהושע זצ"ל בן רבי עזרא כהן יצ"ו, על ידי בנו ידידנו רבי צביאל כהן הי"ו. נאסף לבית עולמו בשבוע שעבר, ט"ז סיון התש"פ. תנצב"ה.

המנוח היה גר בעיר נתניה, והוא עבד הרבה בחינוך תלמידים, וניסה לפעול גם בהקמת הישיבה לבחורים תימנים עם חתני הרב יאיר תם יצ"ו, אבל לא זכינו שיבוא העניין לידי גמר טוב. סיפר לי בנו ר' צביאל הי"ו, שהפגיעה המוחית הראשונה שלו היתה בחודש ניסן, כאשר הודיעו שנסגרו בתי הכנסת. ה' ישמור. הוא לא השלים עם זה. בכל זאת היה הולך, לראות אם אכן. ושואל, מה? בית הכנסת סגור? וחוזר הביתה. ושוב פעם הולך, בית הכנסת סגור? ה' ירחם. הוא לא יכל לסבול את זה. הדבר מראה, כי שם היה מקור החיות שלו. תנצב"ה.

בדבר לבישת מסיכה בתפילת שמונה עשרה, דעת הגר"מ שטרנבוך שליט"א. עניין לבישת מנעלים בבית הכנסת, ראייה נוספת לכך שה'קומפר' המובא בביאור הלכה אינו מסכה, ותשובה נוספת לשאלה למאי נפקא מינה אם יש מקור למסכה.

לאחרונה הונהג בהרבה בתי כנסיות ובתי מדרשות, שלא להיכנס אליהם ללמוד או להתפלל בלא מסיכה. בעיקבות הנהגה זו נשאל הגר"מ שטרנבוך כמה פעמים, אם מותר ללבוש המסכה בשמונה עשרה, אם יש בו חסרון מצד 'עומד לפני המלך', כיון שהמלבוש מצד עצמו אינו מכובד. דאין תכליתו כשאר בגדים לכסות מפני הכבוד. או דילמא, כיון שבפועל הורגלו ללכת כן בפני ראשי מדינות, הרי זה בגדר עומד לפני המלך.

יישר כוחו של ידידנו הרב אביחי שרעבי הי"ו, אשר שלח לי את המאמר השבועי הזה של הרב הגאון משה שטרנבוך שליט"א, ראב"ד בעדה החרדית. אני מכיר אותו עוד בזמן שהיה גר כאן בעירנו בני ברק, ברחוב חפץ חיים, בעל הספר מועדים וזמנים. זכיתי לראות זאת ממש בערב שבת, באמצעות ידידנו הרב שילה הי"ו, ששלח לי זאת. יישר כוחם וחילם לאורייתא.

שערי יצחק – השיעור השבועי

שהמנעלים שלהם היו מנעלים פשוטים, מה שנקרא 'נעליים תנכיות', שאינן סוגרות ומקיפות את הרגל. לא משנה, תהיה הסיבה אשר תהא.

זכורני כי לפני שנים רבות היה אחד שהשתבשה דעתו, היה גר בקרית אונו, הוא היה מסתובב בכל המקומות, ואומר לאנשים, 'איך אתם נכנסים לבתי כנסיות עם המנעלים?' הוא כביכול בא להוכיח את הציבור. הגיע כאן אצלנו לכולל תורה ושלום. למדו שם אברכים חשובים. אמר להם, 'אבותינו בתימן לא היו נכנסים עם המנעלים'. מישהו חכם ניגש אליו בשקט, ולחש לו באוזן, תגיד לי, אבותינו היו הולכים מגולחי זקן כפי שאתה מגולח? הוא מגלח את הזקן, ועל כך הוא לא חשב. ובזה סתם את פיו.

אבל למעשה, אין בכך שום עניין וחשש, כיון שזהו עניין של תרבות. הרשב"ץ כותב זאת במפורש, כי בארצות שהולכים לפני הגדולים עם מנעלים, אין בעיני להיכנס לביהכ"נ עם מנעלים.

למעשה אדרבה, חושבני כי מי שנכנס שם יחף, זה לא מכובד.

בכל אופן, לגבי המסכה, אף אחד לא אומר שזה מכובד, כולם מסכימים שזה לא מכובד.

נחזור לדברי הגרמ"ש.

ומעתה, כשאנו עומדים לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, עלינו לדון רק אם נחשב עפ"י התורה בגדרי פיקוח נפש. ובה נראה, דכיון שיכולים להרחיק האחד מחבירו, ואז אין חשש דפיקוח נפש ממש – ואף שלדברי הרופאים יש תועלת בחבישת המסיכה מ"מ נראה דתועלת זו איננה בגדר פיקוח נפש לפנינו עכ"פ כשמרחיקים האחד מחבירו – שוב הדר דינא, דמעיקר הדין אסור ללבשו, כיון דהוי מלבוש שאינו מכובד מצד עצמו, ואינו כעומד לפני המלך.

דרך כבוד לעמוד כן בעלמא לפני מלך. ואעפ"י דבשעת המגיפה כבר הונהג בין ראשי המדינות שהולכים לפניהם מסכה, מ"מ גם הם מסכימים דהוי בגד שאינו מכובד, רק הנהיגו לזלזל בכבודם מחמת חשש רחוק זה ד'פיקוח נפש', אבל לולא צורך זה דפיקוח נפש לא היו מתבזים ללכת כן.

הרי 'מלכותא דשמיא בעין מלכותא דארעא'. המדידה מה לעמוד בתפילת שמונה עשרה, הוא לפי מה מותר לעמוד לפני מלך. אם לפי השכל של בני האדם, זהו דבר של חשיבות. אז אם עומדים כך לפני אנשים גדולים, ק"ו ראשי מדינות, מקומות חשובים. האדם יכול למדוד זאת, בדבר הכי פשוט. למשל, הוא רוצה לדעת האם הוא יכול להתפלל שמו"ע עם סנדלים, או במכנס קצר וכדו'. השאלה היא, האם לחתונה היית הולך כך? וכבר אינני מדבר ללכת כך לבית משפט, אפילו שהם 'משפטים בל ידעום', אבל אם אנשים יבואו לשם בצורה שאינה מכובדת אזי יזרקו אותם, לא יתנו להם להיכנס, יוציאו אותם. ק"ו לפני אנשים ראשי ממשלות ומלכים. זהו המודד.

אבותינו נע"ג לא היו נכנסים לבית הכנסת עם מנעלים, אלא היו מורידים אותם בחוץ. כי שם בתימן היה מקובל, גם כאשר הולכים לאנשים חשובים, לא נכנסים אצלם עם מנעלים. זאת היתה התרבות.

שאלה מהקהל: הדבר לא בא מן הישמעאלים?

תשובת מרן שליט"א: לא. זאת תרבות של ארצות המזרח. הדבר אינו קשור לדת, אלא לתרבות האנשים. אפילו לסוכה, לא היו נכנסים בתימן עם מנעלים. מקום קדוש. זהו כעין שנאמר [שמות ג', ה'] **שֶׁל נְעָלֶיךָ מְעַל רֶגְלֶיךָ** וגו' **אֲדַמָּת קֹדֶשׁ הוּא**.

אבל כנראה הסיבה העיקרית היא, כיון שהרחובות והמבואות שם היו מטונפים, והיה נדבק לכלוך למנעלים. הדבר לא מכובד. או

ומה עוד יש להוסיף, דבפרט כשמורידים המסכה עבור צרכים שונים, כמו בימי השרב והחום וכדומה, דאז בוודאי מוטל עלינו להוריד המסיכה מפני כבודו של מקום וכו'.

במחילה מכבודו, לא נראה לי שהוא צודק. אבל נלך לפי הסדר.

לגבי מה שהוא אומר, כי יסוד הדבר כבר מובא בביאור הלכה, כבר דיברנו על הנושא בשיעור הקודם, כי אין לכך שום יסוד, והבניין אינו עומד. הביאור הלכה מתכווין בכלל למשהו אחר, לא מדובר על חתיכת בד. הבה"ל כותב, ישא סביב לחוטמו ופיו חתיכה קאמפער, ומעט עשב מיאטע'. הדבר מעניין, כתוב כאן 'להכריחו'.

כפי שאמרנו, כנראה ה'קומפר' היינו 'הכופר', מלשון הפסוק בשה"ש [א', י"ד] אֲשַׁכַּל הַכֹּפֵר הוֹדִי לִי, בכל אופן לפי פירושים מסויימים. זה גם כמעט אותה המלה, קומפר-כופר, רק נשתנו קצת בלשונן. ו'מעט עשב מייטא', היינו מנטה. זהו דבר ברור, גם לפי מקור הדברים בצמח צדק. אבל הוא אומר, שצריך להכריח אותו. דהיינו, אם האדם הזה רוצה לצום, למרות שהוא פטור, צריך להכריח אותו לכך, אפילו שזה לא נעים. אתה חייב לשים משהו כדי לקשור אותו מסביב לאף, מסביב לחוטם. מובן.

הבאנו לעניין זה הרבה ראיות, ולאחר השיעור נתברר לי עוד מקור נוסף, בספר מעשה טוביה [יסודי עולם, פרק שני], לר' טוביה הרופא, במקום אחר ממה שכבר הבאנו אז, שכותב זאת במפורש.

יש לו פרק, על כל ענייני האש. ישתבח שמו לעד, איזה פלאים. הוא כותב [בדף ע"ג אות מ"ז] בזה"ל, הכופר – ר"ל קאמפורה – אוהב האש. מובן כי הכופר הזה הוא מין תבלין חריף, כפי שאמרנו, ממילא הוא חם. באופן שאם נדלק

ונדבק באש, לא זו מִחְפָּבו עד מותו, דהיינו עד שיתכלה, או שרפת נשמתו, כי מקורו אש וחומר שמניי. הוא שמנוני, וממילא ישנו בתוכו חומר בעירה. ולזה ממחר לקבל האש, וקשה לאבד. לכן פתילת הקרח (הנוטף מהגגים) המשוח במעט כופר, אם תדליקהו שוב לא יכבה.

רואים בבירור, כי הכופר זהו ה'קומפר'. מה ששיערנו בהתחלה, נתברר למפרע כי צדקנו בדברינו. יש לנו אישור"ר כול"ל לגבי כל הדבר הזה. ברוך ה'.

אבל שאלו בשיעור הקודם, למאי נפק"מ האם יש לכך מקור או שלא? וענינו אז על כך. אבל לאחר מכן הבנתי ונתחזור לי, כי יש לכך תשובה יותר מחודדת. הסיבה לכך שצריך מקור, זה מפני שישנם אנשים המתלוצצים על כך. הם צוחקים על העניין. איך אומרים, כנראה אולי לא נעים להם להגיד שהם מתביישים ללכת עם מסכה, כיון שזה לא מכובד מספיק. תמורת הכבוד המדומה, הם מוכנים ח"ו להסתכן ולסכן אחרים.

ראיתי כי מישהו עשה ארבעים וחמש חקירות בעניין הזה. והדפיסו זאת. ביטול תורה כזה, בשביל הליצנות שלו. עשה כל מיני חקירות, הלכתיות כביכול, לגבי המסכה. האם זה חובת גברא, או חובת מנא, האם מותר לקצץ זקן, והאם אין עדיפות להקל בזה בכדי להלבין שיניים לחבירו, שהרי לא רואים שאתה צוחק... ומה הדין, לגבי אלה שלובשים לבן בשבת, כדעת המקובלים, האם צריך שהמסכה תהיה לבנה. האם כאשר האדם פוגש את חבירו, צריך לברך שהחיינו למרות שהוא מוסתר עם מסכה. וכו' וכו'. עשה כל מיני חקירות של דברים בטלים.

זאת ליצנות לשמה. בעוה"ר, אפילו על משה רבינו, קורח התלוצץ. על זה קראנו בפרשתנו, ובמדרשים. לכן מובן, למה צריכים להראות שיש לכך מקור.

פיו. מלבד זה, הרי העטיפה אינה על פיו, אלא למעלה מפיו, כמבואר ברב האי גאון (הובא בטור יו"ד שפ"ו) וכ"ה דעת הרמב"ן בתורת הבית (הובא בב"י שם). ומש"כ הב"י שם 'על פיהם', הוא ט"ס וצ"ל 'על פניהם' (וחסר נו"ן) שהרי לשון הרמב"ן הוא ממש לשון רב האי גאון. וכן מש"כ בשו"ע שם 'על פיו', צ"ל לכאורה ג"כ 'על פניו'. ועוד שאח"כ כתב זעל ראש החוטם, ואם הכוונה 'על פיו', הרי לא הוצרך כבר לומר 'על ראש החוטם', ש'על פיו' כבר כולל ראש החוטם.

זהו כמו האבל, הרמב"ם [פ"ו מהלכות אָבֵל הלכה י"ט] והשלחן ערוך [יו"ד הל' אבילות סימן שפ"ו] פוסקים, כי האבל צריך לכסות את פיו, להורות שכביכול אין לו פה לדבר.

דרך אגב, במאמר המוסגר, הרבה אבלים כיום אינם יודעים את ההלכות. ישנם אבלים המדברים, וראיתי שישנם כאלה אפילו שהם מנהלים את ציבור המנחמים, מזמינים מי ידבר וכו'. אינם יודעים, שהאבל צריך לשתוק. הרי לכן מביאים לו ביצה ועדשים, שאין להם פה. הוא לא אמור לדבר, ולא לנהל שום עניינים. לצערינו היום אין הנהגה נכונה. הדור יתום.

בכל אופן, לגבי מה שהוא אומר, למעשה אבותינו לא נהגו כן. אצלנו אמנם האבלים מתעטפים, אבל לא נהגו לכסות את הפה. ישנם יחידים העושים כך, אבל זאת אינה המסורת. הם למדו בספרים, ברמב"ם ובש"ע, שכתוב לכסות, אז הם מכסים את הפה. אבל בפועל, לא נהגו כך. עכ"פ בדרך כלל, רק כנראה במקומות בודדים, לפי ששמעתי.

יש לזה בסיס, למה שאצלנו נוהגים, מי שיראה בשלחן ערוך המקוצר וסי' ק"צ הערה ד', אפשר ליישב זאת. אין לכך מקור מפורש בגמרא, איך בדיוק צורת העטיפה. ובדברי רס"ג מפורש כמנהגינו באבילות. כל עניין עטיפת הישמעאלים, גם לגבי ציצית, זהו עניין מאד לא ברור, ויש בכך הרבה חילוקי דעות. בכל אופן,

מקורות מן הקדמונים לכיסוי הפה עם מסיכה מן הפסוק לגבי מצורע 'ועל שפם יעטה', ובעניין צורת עטיפת האבלים.

אבל הפתיע אותי ידידנו הרב אליהו סוויד הי"ו, כי אכן ישנו מקור, והרבה יותר קדמון למסכה, מהר"ר אברהם אבן עזרא. פלא עצום. הדבר כתוב במפורש. יפה מאד, וישר כוחו.

הפסוק אומר [ויקרא י"ג, מ"ה] וְהִצְרֹעַ אֲשֶׁר בּוֹ הִנְגַעַ, בְּגָדָיו יִהְיוּ פְרָמִים וְרֵאשׁוֹ יִהְיֶה פְרוּעַ, וְעַל שָׁפֶם יַעֲטֶה, וְטָמֵא טָמֵא יִקְרָא. מה הפירוש, 'ועל שפם יעטה'? אומר האבן עזרא, 'יעטה', בבגדיו. מגזרת 'עוטה אור'. דהיינו מלשון הפסוק, עֲטָה אֹרַךְ בְּשַׁלְמָה נוֹטָה שְׁמַיִם פְּרִיעָה [ותהלים ק"ה, ב']. והטעם, שלא יזיק בריח פיו. הפלא ופלא. ליכא מדי דלא רמיזא באורייתא.

החזקוני ג"כ אומר משהו דומה לכך, 'מחוי' למחנה מושבו' – שחולי זה ידבק על בני אדם הרגילין אצלו. עוד כתב דטעם 'על שפם יעטה' – כדי להפסיק ריח רע היוצא מפיו שלא להזיק את הבריות. כי כיון שמחלת הצרעת היא מדבקת, לכן צריך שיכסה את פיו עם בגד.

הצרעת באה בעון לשון הרע, ומי יודע על מה באה עלינו הצרה הזאת. אבל עכ"פ מכאן ראינו שצריכים לכסות את הפה.

שאלה מהקהל: למרות שהמצורע יוצא מחוי' לג' מחנות, הוא צריך לכסות את פיו?

תשובת מרן שליט"א: נכון. שואלים זאת. כי לכאורה, למאי נפק"מ, בשביל מה צריך לעטות שפה, הרי בין כה וכה הוא אומר טמא טמא, והאנשים מתרחקים.

שאלה זו מובאת למשל בספר מדרש הלכה [דף רע"ט] בזה"ל, באבן עזרא כתב 'והטעם שלא יזיק ברוח פיו', וצ"ע בדבריו, הרי המצורע יושב בדד מחוי' למחנה, וטמא טמא יקרא, שיתרחקו ממנו, א"כ בין כך אינו מזיק ברוח

האבל מתעטף כפי שאנחנו מתעטפים בתפילה. זהו ה'כבוד ראש', ע"י שהוא מכסה.

אצל האשכנזים והספרדים, הדבר נעלם היום. לא רואים אבלים המתעטפים. כל עניין העטיפה, אינו קיים אצלם, למרות שהדבר כתוב גם בשלחן ערוך, ואפי' מדברי חיד"א בברכי יוסף רואים, שבזמנו עוד היו נוהגים כך הספרדים. אבל עד הדור שלנו, הדבר כבר נעלם להם. רק אצל התימנים רואים, כיצד האבלים מתעטפים. כך גם אפשר להבחין בין האבלים, לבין שאר הציבור. אבל אצלם, המגבעת והחליפה זה במקום העטיפה.

גם לגבי הדיינים, יש 'עטיפת הדיינים'. היום בזמנינו הדיינים יושבים עם חליפה ומגבעת, אבל אבותינו הדיינים אכן היו מתעטפים ממש עם הטלית. המסורת שלנו, ממש ממשיכה ללא שום שינוי או התחכמות, ולא זזו דברים ימינה ושמאלה.

ממשיך וכותב בעל מדרש הלכה, לפי"ז יתבאר כמין חומר הלשון 'על פיו ועל ראש החוטם', דהיינו שהעיטוף בחלק התחתון של הפנים, מכסה פיו וראש החוטם. אבל אם אנו דנים על צורת העיטוף מהראש ולמטה, אינו מכוסה רק עד העינים. וזהו אופן עטיפת הטלית. אבל מה נעשה שבשו"ע הרב ובמ"ב לא ביארו כן, וצ"ע. עד כאן מתוך דבריו.

גם בספר דרכי חיים [פרשת שמיני] מובאת שאלה זאת, האין אפשר שיזיק ברוח פיו, הלא הוא יושב בדד ואין איש בחברתו. ועיין ברש"י, שאפילו 'שאר טמאים לא יהיו יושבים עמו', א"כ אין לו את מי להזיק, ואפי' לא טמאים אחרים שהם פחות ממנו, ולמה חייבוהו כל הזמן לעטות את שפמו?

אלא שאפשר לומר, כי הרי היו אנשים שמביאים לו אוכל ושאר דברים שזקוק להם, ובכדי שלא יזקו אלו האנשים הבאים לכמה רגעים במגע אתו ברוח פיו, ציוו עליו לעטות

שפם, ולא רק בעת שהם שוהים אצלו אלא כל זמן שישב בדד.

מכאן, עד כמה יש לו לאדם לדקדק וליזהר שלא יגיע ממנו שום נזק לאחרים.

הרי הדבר קורה לפעמים, א"כ עלול להיות חוסר תשומת לב, כשהם באים לעשות לו דברים שהוא צריך אותם, כגון להביא לו אוכל וכדו', לכן צריך שכל הזמן הוא יהיה מכוסה.

בקובץ הנשר [קובץ ה' דף פ"ז], הביא לענין נ"ד את דברי הרמב"ן לגבי מה שאמרה רחל אמנו [בראשית ל"א, ל"ה] **כִּי לֹא אוֹכַל לָקוּם מִפְּנֵיךָ, כִּי דָרְךָ נָשִׁים לִי.** [מרן שליט"א אומר 'בכינוי': 'דרך נשים לה'], שגם בימים הקדמונים, היו הנדות מרוחקות מאד, כי הבלן מזיק, והיו יושבות בדד עי"ש. הקדמונים בחכמתם, נזהרו אפילו מהבל הפה שלהן. הרי ישנה תוספתא עתיקתא, בה כתוב שהיו מתרחקים אפילו מללכת באותו מקום וכו'. היו הרבה הרחקות, בדורות ההם. אמנם לפי ההלכה, הדבר אינו מחוייב, אבל אולי אלו קדושי עליון שיכלו להיזהר מכך. אנחנו פשוט לא יכולים לעמוד בכך, אין לנו את האפשרות. אם היינו יכולים לעשות זאת, הדבר היה טוב, אבל במציאות זה מאד קשה. מבחינה הלכתית הדבר אינו נצרך, אבל אין ספק שישנה בכך איזו דרגא, גם בקדושה וגם במציאות, כי הדבר מזיק קצת.

ממשיך וכותב בספר הנשר, והנה גם המצורע כ' הראב"ע בפ' על שפם יעטה שלא יזיק ברוח פיו, וכ"כ גבי ותסגר מרים, סגרו אותה, היא היתה ב'בידוד', שלא יזיקו אחרים, וכ"ה בבעלי תוס'. אם כן יש לומר שהיו המצורעים ג"כ מרוחקים מאז, אבל לא מצד איסור טומאה. הדבר איננו מצד הטומאה, שזהו עניין תורני, אלא מצד הנזק במציאות, כי הוא מדביק אנשים במחלה. ואולי מה"ט 'מצורע חשוב כמת', יען יושב בדד ודבר אין לו עם אדם, ע"ד 'או חברותא או מיתותא'.

ומובא שם בהערה 10, 'בדד ישב', לפי שאותו חולי מתפשט בבני אדם הרגילין אצלו. וכעין זה כתב הבכור שור שם. ובחזקוני פי' 'מחוץ למחנה מושבו' – שחולי זה ידבק על בני אדם הרגילין אצלו. עוד כתב טעם 'על שפם יעטה' (שם פסוק מ"ה) כדי 'להפסיק ריח רע היוצא מפיו שלא להזיק את הבריות'. וכ"כ האבן עזרא 'זה טעם שלא יזיק ברוח פיו'.

הבינו הקדמונים זאת בחכמתם, בלי כל השכלולים של הרפואה שבזמנינו, עם כל המכשירים שישנם כיום שיכולים לראות גם דברים שהם לא נתפשים ולא נראים בעיניים, כמו ה'קורונה' הזה שלא רואים אותו מכיון שהוא כ"כ קטן. היום יכולים להגדיל זאת בצורה כ"כ מדוייקת, אפילו את הצורה שלו, מגדילים זאת כנראה פי אלף.

ובהערה 11 הוא מוסיף, בטור על התורה [פרשת תזריע] פי', 'שדרך זה החולי שכל מי שמשתדל עמו או אפילו מדבר עמו החולי נאחו בו'. והרמב"ן [ריש תזריע פסוק ד'] כתב, "אמר הכתוב במצורע 'בדד ישב מחוץ למחנה', כי ריחו והבלו מזיקים". וכתב עוד [בראשית פרק י"ט פסוק י"ז], לגבי מהפכת סדום ועמורה ואשת לוט, "הראות באויר הדָבָר ובכל החללים הנדבקים יזיק מאד וידביקם, וכן המחשבה בהם. ולכן יסגר האיש המצורע וישב בדד". ורבינו גרשום [ב"ב דף כ.], פי', ד"עובד כוכבים נמי מבדלו מן המצורע מפני הסכנה". וברבינו בחיי [ריש פ' מצורע] כתב דכיון שצרת היא חולי המדבקות, זהו אינו עניין רק של טומאה, איזה עניין עפ"י התורה, אלא זה דבר אנושי, הבינו כך ברפואה שזהו דבר מזיק, צריך לשלוח הציפור למקום שאין ישוב. ח"ו גם הציפור יכולה להדביק.

וע"ע בב"י [אבן העזר סי' ל"ט] לענין הטוען שאשתו מצורעת, די שמי שאומר "מי הגיד לו או מי הסגירה, וגם אם היתה טמאה מאי איכפת ליה, הלא כולנו טמאי מתים, והמצורעת אינה

בספר הדרש והעיון [מאמר ק"ו אות ק"ז] מובא כך, הצרעת היא מהחללים הנדבקים מהחולה אל השלם, ועיין להלן על מקרא 'על שפם יעטה', שכתב האבן עזרא דהטעם הוא שלא יזיק ברוח פיו. ועיין בפירוש על האבן עזרא שכתב, שהמנוגע סכנה להמתקרים אליו אף שלא יגע בו.

וא"כ כמו שכל אחד מחויב לסלק כל נזק מרשותו שלא יזיק לאחרים, וכדאיתא בב"ב דף ט"ז ע"ב מנין שלא יגדל אדם כלב רע בתוך ביתו, ולא יעמוד סולם רעוע בתוך ביתו, שנאמר ולא תשים דמים בביתך, ועיי"ש דמשמתינן ליה עד דמסלקא וכו'.

וא"כ כיון דמנוגע גורם נזק בגופו, שהחולי מתדבק באחרים, מחוייב הוא לסלק הנזק. וע"כ כל אחד מישראל יכול להכריחו, שילך להכהן שיראה נגעו אם אין סכנה בדבר. הרי כתוב [ויקרא י"ג, ב'], וְהוּבָא אֶל אֶהְרֶן הַכֹּהֵן. זה לא שהוא בא, אלא 'הובא'. ברצונו ושלא ברצונו. כיון שזה מסוכן, מי שרואה אותו חייב להביאו אפי' בעל כרחו.

בספר מה שהיה הוא שיהיה [חלק ב', הפטרת מצורע] מובא כך, ויש שתירצו, דטעם 'בדד ישב מחוץ למחנה מושבו' משום שצרת חולי המדבקות, כמ"ש הדעת זקנים מבעלי תוס' ושאר ראשונים. ולפיכך אתי שפיר שנשתלחו מצורעים אלו לחוץ, כדי שלא תדבק הצרעת באחרים. וזהו שאמרו 'אם אמרנו נבוא העיר וגו' – והלא היו אסורין לבא בעיר. הרי בהפטרה מדברים על גיחזי ושלושת בניו [מלכים ב' ז, ג] – ד', וְאַרְבַּעָה אֲנָשִׁים הָיוּ מְצַרְעִים פָּתַח הַשָּׁעַר, וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ, מָה אֲנַחְנוּ יֹשְׁבִים פֹּה עַד מָתָנּוּ. אִם אָמְרָנוּ נְבֹוא הָעִיר, וְהָרַעַב בְּעִיר וּמָתָנוּ שָׁם וְגו'. מה הפירוש? מי יתן להם לבוא לעיר? הרי אסור להם לבוא לעיר? אלא ע"כ, דמצד מצות שילוח היו מותרים לבא לעיר, ורק מצד החולי – שבני אדם רצו להתרחק מהם – היו יושבים בחוץ.

אסורה בתשמיש המטה", שהרי אין לנו טומאה וטהרה בזמן הזה?

וע"ז כתב הב"י, "ודברי תימה הם, דאין מוס גדול מזה, אי משום דמאיסא ואי מפני שהוא חולי המדבק וכו'". זה מסוכן, א"כ בודאי שטענתו צודקת, אם הוא רוצה לגרש אותה.

השלמה בעניין מהו 'הכופר', ותוספת בעניין ה'לבונה' כתרופה למגיפת הקורונה.

כפי שאמרנו, הכופר זהו כנראה מין תבלין, כתוב את שמו רק שכנראה הוא לא כ"כ מצוי, אבל זה משהו מעין הציפורן, או הלבונה, מה שנתפרסם כיום כתרופה לקורונה, הבאנו [בשיעור מוצש"ק נשא] את המכתבים שכתבו בעניין, וביררנו זאת, כי הלבונה היא דבר המועיל לכך. כנראה מועיל גסכך קצת לנשום את האויר של זה.

הבאנו אז מכתב, שכתב הרב אורי סופר נר"ו, אולם בחוברת 'שערי יצחק' הדפיסו אותו בקצרה [מתוך השמיעה], ובעז"ה אני מקוה שכעת ידפיסו את המכתב ביתר הרחבה.

[הערת העורך: המכתב מובא כאן למהדורת חוברת זו בלבד, כיון שהמכתב כבר הוכנס בשלימותו בשיעור מוצש"ק נשא המעודכן, וכך יופיע בעז"ה במהדורת הספר, למניעת כפל דברים].

אנא אל תזלזל במה שאני כותב לך, כי הכל אמת! ואינני מחפש כאן לא כבוד ולא כסף ולא כלום. רק לגלות לך תופעה מדהימה שמחובתכם כממונים ואחראיים על בריאותינו לבדוק ולטפל בזה! וכמובן עומד מאחורי זה הצלת נפשות, שאין למעלה מזה. והעלמת עין מהעובדות המובאות כאן דומה לשפיכות דמים ממשי!

שמי --- טל: --- {אינני רופא. אני גר בבני ברק. מלמד בחידר ---}

הנני פונה אליך במכתב קצר וחם בו אני מתאר בפניך עובדות מוחשיות שראיתי במו עיני בקשר ליעילותו של עץ מרפא ידוע ששמו 'שרף עץ הלבונה' במיגור תסמיני הקורונה מאנשים (תוך 24 עד 48 שעות), ובניקוי הגוף מקורונה {להיות שלילי בבדיקה} תוך כשבוע וחצי.

ובכן הכל התחיל כשבועיים לפני חג הפסח בתחילת חודש ניסן.

נודע לי על אשה מבית שמש בשם רבקה שרגל (טל': 054-8538564) המתמחה קלינית בצמחי מרפא עם ניסיון של עשרות שנים שהיתה משתמשת בשרף עץ הלבונה לרפא תוך יום אחד שפעת, וירוסים וחידקים. ונודע לי שהיא נתנה את גרגירי השרף הזה למשפחת --- שנדבקו בקורונה והיו במצב קשה, הכולל חום ושיעול כבד. ולבעל היה גם סכרת נעורים [שהטלפון שלהם: --- ושל הבעל ---]. האשה שם היתה חלשה שבועיים אחרי לידה. ולא יאומן שאחרי יומיים שלקחו את גרגירי הלבונה - הבריאו לגמרי! בלי תסמינים כלל. וכעבור שבוע היו שלילי לקורונה. ההוראה היתה: לוקחים 8 גרגירים שזה כ 400 מיליגרם ארבע פעמים ביום! לועסים כמו מסטיק רבע שעה ובולעים.

אחרי ששמעתי את זה, נסעתי לקחת ממנה) בחינם! (150 מנות של גרגירי לבונה כדי לחלק בבני ברק וגם לאחותי ואחיינית שלי [העובדת ב---] שהיו חיוביים לקורונה עם חום וכאבים בגרון וקושי נשימתי.

לתדהמתי לא היה גבול כאשר אחותי ואחיינית שלי התקשרו תוך 24 שעות לספר שעברו להם כל התסמינים, הם מסוגלים לעמוד ולתפקד רגיל! [ושבוע וחצי אחרי זה קיבלו כבר בפעם השנייה תשובה שלילית לקורונה].

עבדתי כמו מטורף, להתחיל לחלק לאנשים חולים את גרגירי הלבונה שהיו ברשותי.

התחלתי במעגל המשפחתי הקרוב אלי: שכנים, מכרים, תושבים הסמוכים אלי ברחוב, ואף התקשרתי לכמה קווי טלפון שידעתי שיש שם מאזינים רבים, וספרתי על ההצלחה

שערי יצחק – השיעור השבועי

פלאות המבוגרות שלקחו מהלבונה – חזרו אליה וספרו לה שהרבה יותר קל להם לנשום ותוך יום וחצי הרגישו שיפור אדיר במצבם.

קיצרתי מאד בסיפור כי העיקר זה התכלס! תנו לנו רשות להכניס את זה לבתי אבות! לבתי חולים! תבדקו את זה! אני לא רופא, אבל יש לי עובדות בשטח! הכל חינם אין כסף! הלבונה עולה פרוטות!

להוכיח על אמיתות דברי אני מצרף לכם במכתבי זה שמות של חולים מכל רחבי הארץ עם טלפונים שלהם שלקחו מהלבונה לפי ההוראות: 4 פעמים ביום 8 גרגירים קטנטנים כל פעם, ולועס בפה רבע שעה – וכולע!

האנשים הללו ראו שינוי ומהפך לאחר יום או מקסימום יומיים – נעלמו להם תסמיני הקורונה. ורבים מהם שהיו חיוביים, קבלו תשובה שלישית אחרי שבוע וחצי.

אנא תתקשר ותברר, ותראה בעצמך את האמת הזועקת! הנה השמות המספרים וכו'.

ברוך ה'.

שאלה מהקהל: ראיתי שהרב וואזנר אומר [בפתיחה לספרי שיעורי שבט הלוי] כי מה שהרמב"ן כתב לגבי כל ההרחקות בזמן נדתה, הוא אומר שהיום זה לא כך, כי לפי זה ישנו הבדל בין ימי ריחוקה – ימי זיבותה, לבין ימי ליבונה. הוא אומר, שכדי שלא יהיה את הטיעון של אותו תלמיד, במסכת שבת דף י"ג, כדי להבדיל, שלא יחשבו שיש כבר היתר.

תשובת מרן שליט"א: יפה. אבל מ"מ חושבני, שאין זה מוסכם. כי כתוב על הבן איש חי למשל, שהוא היה נזהר שלא לאכול תבשילים, רק כשהמשרתות לא היו בזמן טומאה. טוב, אולי זה לא נוגע לאשתו. אולי אכן זה לא דומה. אין הכי נמי.

אבל עכ"פ לא התכוונתי, שזה יהיה רק בימי הליבון, אלא אף בכל ימי הריחוק. אין הכי נמי, אם יבואו להחמיר בימים האלה, ובימים האלה

המופלאה בלקיחת גרגירי שרף הלבונה הנקרא בלעז בוסוויליה קריטי. לאחר שנגמר לי הגרגרים, אמרתי לאנשים שיחפשו בחנויות טבע ויקחו כמה פעמים ביום.

התגובות שזרמו אלי, גרמו לי רעדה! מדובר בהצלחה של מאה אחוז – פשוטו כמשמעו!

שני השכנים שגרים מעלי [רחוב ---] שהיו להם תסמינים מובהקים של קורונה וחלקם הובחנו כחיוביים: משפחת ---, ומשפחת ---, התרפאו מידית. אחד השכנים שנאבד לו חוש הטעם המשיך לקחת עוד כמה ימים וגם זה חזר לו. כל שכן המשיך להפיץ את ההצלחה הלאה. כתוצאה מזה הגיע אלי הרב --- שגר בסמוך אלי ברחוב --- שאשתו אושפזה עם דלקת ראות ועם תסמיני קורונה, והוא מיד הביא לה את הלבונה, לאחר יומיים שחררו אותה מאשפוז לביתה. הוא התקשר אלי ואמר שאת הנס הרפואי הזה זוקף רק לזכות הלבונה, לא יאומן כי יסופר.

באותו יום התקשר אלי זמר ידוע מבני ברק בשם אבי בן ישראל [טלפון: 0547580058] וביקש דחוף לבונה לו ולאשתו שהיא עם תסמינים קשים מאד, שוכבת במיטה בלא כח לזוז. הבאתי לו לבונה ובקשתי שאם רואה שיפור שיודיע לי ויפרסם את הנס! לאחר יומיים התקשר וסיפר לי בהתלהבות שהוא מקיים את הבטחתו, אשתו קמה לתחיה ממש וגם הוא החלים לגמרי. הוא דיבר על כך ברדיו קול-ברמה ומאז התרבו הפניות והבקשות ללבונה בקצב מסחרר... ופתחנו כארבעים מוקדים בארץ לחלוקת לבונה [הטלפונים והכתובות של כל המפיצים בארץ ניתן לשלוח לכם בכל רגע שתבקשו]. תוך יומיים קנינו כמות של כשבעים קילו לבונה [כאשר מנה המרפא לאדם אחד זה פחות מ 10 גרם].

אשה אחת מבוגרת מבית אבות ויזניץ בני ברק חילקה למספר לא מבוטל של מבוגרים שהיו להם תסמינים ועוד. לא פונו למלונות כי עוד לא הגיעו להם תשובות מהבדיקות. וראה פלא

לא, יכול לצאת מכשול. אלא אם להחמיר בכגון דא, אזי לנהוג רק עד שתטבול. צריך לראות גם מה כתבתי על כך בבארות יצחק על פסקי מהרי"ץ חלק ג', בשערי טהרה. אם ישנו מצב שיבואו לעשות הבדלים, שכביכול זה פחות חמור, יעשו דרגות, אז הדבר הוא חומרא דאתי לידי קולא.

הערה מהקהל: ישנם תימנים שהקפידו על זה מאד.

תשובת מרן שליט"א: נכון. כגון על כלים נפרדים. ישנם כאלה שעשו יותר חומרות מבחינה הלכתית, אפילו כלים ואוכל לבד. ואצל המרוקאים, זה יותר גרוע. אבל בזכות כך, גם אלו שלצערינו פרשו בדורינו משמירת תורה ומצוות, אבל העניין של טהרה חזק מאד אצלם. כי הם חינוכו את הילדות כך מילדותן, והן גדלו בצורה ששומרים על טהרה, לכן ממשיכים אפילו כשאינם שומרי שבת ח"ו.

בבארות יצחק שם [סימן ח' דף של"ד] כתבתי כך, וכן עד זמנינו בכמה וכמה מקהילות ישראל שהמשיכו לנהוג קצת מחומרות אלו, כגון בכמה מקומות בתימן ששמענו שנהגו שהאשה מייחדת לה לימי טומאתה כלי אכילה ושתייה בפע"צ, ויש שנהגו שאינה אופה ולא מבשלת וכו', ובאיזה קהילות במרוק"ו וגם בג'רבא שמענו שנהגו מנגיעת משכבה ומושבה ובגדיה וכו', והעם אומרים דזה מחמת טומאה, ונשתלשלו מנהגים אלו אליהם דור אחר דור מימי קדם וכו'.

ועכ"פ הנוהגין להחמיר בכל זה, אין לזלזל במנהגם, כי יסודתם בהררי קדש, כדכתיב ומפרש לעיל. והבאנו שם [בד"ה תא שמע] דאדרבה החיד"א אצטעורי קא מצטער על פחיתות דורותינו שאינם נזהרים להתרחק. ובתולדות הגרי"ח מחבר ספר בן איש חי ורב פעלים, שנדפסו בתחילת ספרו דעת ותבונה, כתוב כל המשרתות שבביתו כולם בתולדות

שלא הגיעו לפרקן, או זקנות שכבר פסקה זוהמתן, וכל זה בטהרה ע"כ.

אנחנו לא בדרגא הזאת. אבל הבן איש חי ודכוותיה, אשריהם ואשרי חלקם. רואים שזה עניין של קדושה יתירה. ובל"נ עוד נרחיב על כך בשיעור נוסף.

התייחסות מרן שליט"א לדברי הגר"מ שטרנבוך.

נחזור לדברי הגר"מ שטרנבוך, במאמרו על פרשת קרח שנה זו.

הוא ממשיך וכותב שם כך, ונראה עוד לפי זה, דכל שמתרחקים כראוי וכנדרש זה מזה, יכולים לסמוך בזה על 'שומר מצוה לא ידע דבר רע' – ולא יאָרע שום נזק ממה שיעמדו בתפילת שמונה עשרה בלא מסכה. דכיון שעושים הכל עפ"י הלכה, אין כאן פגיעה בחובת ההשתדלות, ואדרבה רשאים ואף מחוייבים אנו לסמוך ולבטוח בהקב"ה שלא יארע שום נזק ממה שיסירו המסכה בתפילת שמונה עשרה למען כבודו יתברך. ואם יש מי שחושש ואינו מוצא מנוח לנפשו בלא מסכה, ירחיק עצמו טובא משאר המתפללים ויוריד שם המסיכה, [או יניח הטלית על פניו בשמונה עשרה], אך לא יעמוד בבזיון לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה.

ובגמ' ברכות [דף ל' ע"א] איתא רב יהודה הוה מציין נפשיה וְהִדְרַ מְצִלִי, ופירש"י שם שהיה 'מקשט עצמו בבגדיו ורק אחר כך מתפלל'. והרי שגדר דין עומד לפני המלך הוא לעמוד בבגדים נאים, וכ"ש שאין ללבוש מסכה בתפילת שמונה עשרה.

דלא זו בלבד דלא הוי 'בגד נאה', אלא הוי גם 'בגד שאינו מכובד', דהא הוי בזיון לעמוד בן לפני מלך [לולא טעמא דפיקוח נפש], ועוברים בזה גם על 'הכון לקראת אלדיך ישראל'.

לא רק שהוא אומר שלא צריך, אלא לפי דבריו זה אסור.

שערי יצחק – השיעור השבועי

הורדתי כעת את המסכה, כיון שאי אפשר ללבוש זאת כל הזמן, צריך לנשום היטב. אבל, עושים השתדלות. ממילא אם תגיד שבכל התפילה האדם שם את המסכה, ורק בתפילת שמונה עשרה הוא רוצה להוריד כיון שהוא צריך ורוצה אז לנשום, בסדר, הוא יכול להוריד אותה בתפילת שמו"ע. אבל לא שיש כאן איזה עניין, שבתפילת שמו"ע כביכול אסור להיות כך.

שאלה מהקהל: מה הוא עונה על כך שהדרך ללכת עם מסכה גם בפני ראשי מדינות וכו'?

תשובת מרן שליט"א: טענתו, שלא כל מה שהגויים אומרים, זה בגדר פיקוח נפש. לכן הוא מביא את החזו"א. אם כי זה בכלל לא דומה, כי חילול שבת לצרכי פרנסה משום פיקוח נפש, זה עובר כמה שלבים, אי אפשר להחשיב זאת פיקוח נפש. הוא אומר, שעפ"י התורה, הגדרים של פיקוח נפש זה לא מה שהרופאים מחשיבים פיקוח נפש. בסדר, זה דבר נכון. אבל בסך הכל, כיון שהדברים הללו הם מוזיקים, ואי אפשר לדעת ח"ו מי אדם חולה, למי יש את זה ולמי לא, ובנ"ד המדובר במגיפה, שבעוה"ר המצב הוא חמור.

ברוך ה' שחזרנו לבתי הכנסת, ולבתי המדרש. אבל אינני רוצה לפתוח פה לשטן, מי יודע ח"ו, אם האנשים לא ישמרו על הגדרים, ח"ו שלא תקום פעמיים צרה, ושנוכל להמשיך גם את שיעורי התורה בבתי הכנסת. אם אנשים לא ייזהרו בכך, נכון שזה רק חשש, אבל כתוב בתורה ונשמרתם 'מאד' לנפשותיכם. בשום מקום לא כתוב 'מאד', כמו בעניין זה.

שאלה מהקהל: אבל בתפילת י"ח כיון שמתפללים בלחש, לא ניתן רוק.

תשובת מרן שליט"א: נכון שיש קצת הבדל, אבל סוף סוף הרי צריך להוציא את המלים בשפתיים היטב (כמו שדיברתי בזמנו)

הדבר נראה לי קצת גוזמא. כי למעשה, נכון שזה לא מכובד, אבל כיון שעושים זאת מפאת הסכנה, מצד ונשמרתם מאד לנפשותיכם, ומצד 'לא תעמוד על דם רעך', ומצד 'ואהבת לרעך כמוך'. נכון שאם תתרחק מהאנשים, הרסיסים לא יפגעו בהם, אבל הרי יש לפניך שלחן וספרים וכו', א"כ כמה שאפשר למעט את הנזק, תמעט. לפי דבריו, נכון שהוא מדבר על תפילת שמונה עשרה, לדבריו בתפילת שמו"ע תוריד, שאז אני עומד לפני המלך. אבל מה עם שאר התפילה? למה תשאיר? הרי אני יכול להיות לבד, להתרחק מהאנשים ד' אמות? אלא מאי, הדבר עלול להזיק אפילו באופנים הללו.

כבר אינני מדבר על מה שאמרנו מקודם, שלפעמים זה יכול לקרות, כמו לגבי מצורע שמביאים לו אוכל ועלול להיות חוסר תשומת לב. ה"ה בנ"ד, פתאום מישוהו בא ומדבר איתך, לפתע אתה לא שם לב. מכיון שיכול להיות שהרסיסים מהפה יתפסו בחפצים שעל ידו, ואח"כ האנשים יגעו בכך, הרי נתברר כי זה מחזיק הרבה שעות, אז ממילא ה"ה לגבי שמונה עשרה.

מן הבחינה הזאת, אינני רואה שישנו בכך איזה חשש. אדרבה, אני עושה עכשיו מצוה. אני מדבר כך עם הקב"ה, נכון שזה לא מכובד, אבל הקב"ה ציוה אותנו ונשמרתם, אני שומר על עצמי וגם שומר על האחרים. הכבוד הוא, השמירה על מצוותיו. זהו כפי שהכהן בביהמ"ק מתעסק עם הדם.

שאלה מהקהל: אבל מצורע, הוא ודאי חולה. אבל בנ"ד, זה ספק ספיקא. אין לו שום תסמינים, הוא בריא, למה שיחשוש לספק ספיקא כזה?

תשובת מרן שליט"א: נכון, בודאי שישנו הבדל. המצורע חייב להיות יומם ולילה כך, אבל בנ"ד לגבי המסכה, הנה אני בעצמי

ובמציאות הרי מרגישים גם ב"ח במסכה לחות היוצאת מן הפה. קל וחומר להסוברים שצריך להשמיע את המלים לאזניו.

כדאי לומר מדי פעם את תפילת 'ריבון העולמים וכו' שתעצור המגיפה וכו' בנוסח הארוך והמורחב המובא בספר שלטי הגבורים לר' אברהם הרופא. קריאה להדפסתה ופרסומה ברבים.

כידוע, ישנה תפילה שאנחנו אומרים בימים הללו, יום יום, 'ריבון העולמים באנו לחלות פניך שתעצור המגפה וכו', כבר דיברנו על כך בעבר, התפילה מופיעה בתכלאל בסוף פיטום הקטורת, אבל יש את התפילה הזאת בספר שלטי הגיבורים - ביתר הרחבה. חושבני, שכדאי להפיץ אותה. מי שזכה בכך את הרבים, חושבני שיהיה לו שכר גדול מאד.

חס ושלום, אם המצב חמור, מחמיר, לכל הפחות מדי פעם לומר אותה. אולי לא בשני וחמישי, בכדי שלא להכביד ולהטריח על הציבור, אבל מתי שישנה אפשרות, מדי פעם, כדאי לומר את התפילה המורחבת הזאת.

התפילה הזאת מופיעה בספר שלטי הגבורים לר' אברהם הרופא שער אריה, בדף קכ"ז, ובדפוס החדש זה בדף ת"פ.

בנוסח התפילה שם, מפורטים כמה וכמה דברים. למשל, ורחם עלינו ועל נשינו ועל זקנינו ועל טפינו ועל עוללינו. הוא מכניס גם את הזקנים. בפרט שבעוה"ר נפגעים מהקורונה הרבה אנשים שהם מבוגרים, לכן כדאי להתפלל באופן מיוחד על כך. וישנה עוד הרחבה רבה בתפילה הזאת.

וכמובן, אנחנו מוסיפים גם את הפסוק ויאמר אליהם ישראל אביהם וגו', כפי שמהרי"ץ כותב בעץ חיים, לומר גם את הפסוק הזה, כיון שיש שם את הכוונה של השם הקדוש צדנלב"ש. דהיינו, צרי ד'בש נ'כאת ול'וט ב'טנים וש'קדים. ולפי הניקוד של זה. וכן מוסיפים את

הפסוקים י"י צבאות עמנו וגו' י"י הושיעה וגו', שלוש פעמים.

חושבני שראוי ונכון להדפיס את התפילה הזאת מנוקדת, בדפים נפרדים לעת עתה, בכדי לזכות את הרבים. הנוסח הקצר נדפס בעבר בסוף חוברות שערי יצחק ומוצש"ק כי תשא ומוצש"ק ויקהל ופקודי, אבל בטעות דילגו שם, ז'כן דוד וכן פינחס'. דילגו בלי כוונה. גם לא הגיהו זאת, לא הראו לי לפני כן, ישנה שם שגיאה בניקוד.

כדאי עכשיו להפיץ זאת בדפים מיוחדים, את התפילה המורחבת עם ההוספות שהזכרנו, בכדי שיהיה לאנשים בהישג יד. וה' ישמור על עמו ועל נחלתו. אבי"ר.

אז נדברו יראי י"י איש אל רעהו - עשרה דברים הצריכים חיזוק בבתי הכנסיות, כפי שפורסמו בביהמ"ד 'פעולת צדיק' בני ברק בראשות מרן שליט"א.

חילקו כאן לציבור משתתפי השיעור, את הדפים של 'אז נדברו יראי י"י איש אל רעהו', בעזרת ה' נעבור על הדברים ביחד. אם תראו בתחתית הדף השני, כתוב שזה כבר מהדורא שלישיית מתוקנת ומושלמת. לכן, מי שקיבל וראה את הדפים הקודמים, שלא יתפלא על כך שישנם כאן כמה שינויים והוספות. תיקננו והשלמנו וגרענו, שינינו כמה וכמה פרטים. מה שפורסם בהתחלה, היה בכתב יד, ואח"כ היתה עוד הדפסה, וכעת זאת ההדפסה השלישית והאחרונה. זה נדפס הערב, כ"ט סיון, ולאחר שביקשתי לתקן כמה דברים, זהו הנוסח הסופי. יישר כוחו של ידידינו העוסקים במצווה, הלא המה הרב עוז ע'רק הי"ו, והרב אלעזר יוסף הי"ו.

ולתועלת המעיינים, מובא כאן כעת הנוסח בשלימותו, קודם הרחבת מרן שליט"א בדברים. העורך.]

ד. קודם גמר עלינו לשבת, אין לדבר איש עם רעהו, וכמובן זה גם בימות החול שחרית וערבית, כל שכן בשבת-קודש, אפילו לא לומר שבת שלום וכיו"ב, כי עלינו לשבח שבח גדול וכוחו עצום, מה שאין הפה יכול לדבר.

ה. אחרי הדרשות וד"ת שבליילי שבת-קודש וכד', אינו זמן של-שקלא וטריא. זמן תורה לחוד, וזמן תפילה לחוד. הגבאים ישגיחו לתקן הענין בדרך כבוד.

ו. ומקדשי תיראו. בחדר הקטן, לומר סמוך לכניסה את הפסוק ואני ברב חסדך וגו', נכנסים ומשתחווים להיכל הקדש. אח"כ לומר בבית אלהים נהלך ברגש. בסיום התפילה לפני שיוצאים, מחזירים פניהם להיכל, משתחווים ויוצאים ואומרים את הפס' י"י נחני בצדקתך וגו'.

ז. עריכת השולחנות לצורך קידוש בשבת בבוקר לכב' שמחת בר מצוה וכיו"ב, לא תיעשה בעת אמירת פיתום הקטורת וכו', שאז נהפך ביהכנ"ס למרקחה ח"ו. אלא בסיום התפילה כולם יחד בזריזות, ואיש את אחיו יעזרו, למנוע עיכובים וטרח ציבור.

ח. כמו כן קיפול המפות במוצ"ש, לא יעשה תוך כדי התפילה והקדישים וכו' וכל אחד יקפל המפה שעל שלחנו לאחר התפילה. כיוצא בזה לא יעשה אז כל ענין ציבורי המסיח את דעת המתפללים.

ט. כל אחד ישתדל להגיע לתפילה בזמן. והמקדים תעב"ט. בשבת ויו"ט שחרית, אף שאנחנו כאן מודיעים את הזמן של הודו, ולא המהולל, מ"מ ביהכנ"ס אז איננו מלא, הלואי לשליש ולרביע.

י. אם ח"ו יהיו בעתיד פרצות בענינים הללו ודומיהם, יפעלו הגבאים בדרכי נועם לסלק את המכשולים, ונצטרך לעורר על כך בפרהסיא כגון להכריז ולהזכיר על כיבוי הפלאפונים וכד'. או לנו בניו של מקום ב"ה, שגלינו מעל שלחן אבינו.

לק"י כ"ט סיון ה'תש"פ ב'של"א

אז נדברו יראי י"י איש אל רעהו וגו'

בביהמ"ד פעולת צדיק על שם מהרי"ץ זיע"א פעיה"ק בני ברק ת"ו, ונכתוב את הדברים לפנינו, להיותם לזכרון לנגדנו, ולטוטפות בין עינינו.

בהיות שבחדשים האחרונים יצא הקצף מלפני ה' החל נגף הקורונה רח"ל, ועל צוארינו מוטל לפשפש במעשינו, מה חרי האף הגדול הזה, מה זאת עשה אלהים לנו, ולא עוד אלא שגורשנו מהסתופף בחצרות בית ה' בבתי כנסיות ובתי מדרשות, ויבוקש הדבר וימצא כי אחד מן המרעין בישין הוא עוון הזלזול בכבודם מעונות השכינה מקדש-רמעת, הדיבור מביא דְבַר ח"ו, על כן אנו מקבלים על עצמנו בל"ג עשרת הדברים דלקמן:

א. להיזהר ולהישמר בהם מקלות ראש ושיחה בטלה וכיו"ב כדת וכהלכה, אפילו שלא בעת התפילות וקריאת ס"ת, הן בעצמנו והן להזכיר ולעורר את זולתנו. החיוב מוטל אף על הגבאים וראשי הקהל למעט גם בדיבורים הנצרכים, ובודאי שלא לדבר בזמנים האסורים, כי לפעמים דוקא להם יש הרגשה שהותרה הרצועה היות והם מטפלים בעניני בית הכנסת, וממילא מהם מתחילה הפרצה לשאר הציבור.

ב. איסור חמור להשאיר פלאפון דלוק גם על מצב רטט, ואפילו שקט יש להחמיר כי מצוי שמסתכלים מי התקשר וכו', כדין כל דבר המטריד בתפילה, ולכן עוד קודם הכניסה לביהכנ"ס נחשיב חובה לכבותו. זולת בשעה"ד ופיקו"נ שאז ישאיר ברטט, ולא לדבר בו בתוך ביהכנ"ס, אלא יצא לחוץ ידבר.

ג. עלונים וכד' (וה"ה ספרים), אין לקרוא ולעיין כלל בשעת התפילות חזרת הש"צ וקס"ת, ואין לחלקם זולת בסוף התפילה ממש, אחרי עלינו לשבח. אם ישארו על השלחנות בליילי שבת-קודש, הגבאים וכל אשר נדבו לבו, יאספו אותם בבוקר לפני שחרית, וכן לפני מנחה.

ויהי רצון שיתקיים בנו מקרא שכתוב ויעמוד פינחס ויפלל ותעצר המגפה.

מה צריך הקב"ה לעשות עוד, כדי שסוף סוף נשתנה ונשתפר? לא תקפ"ץ (לא תקום פעמיים צרה), ונזדרז לפני שיהיה מאוחר ח"ו. כי קרובה ישועתנו לבוא, וצדקתנו להיגלות.

בברכת והסיר י"י ממך כל חלי וגו'

הצב"י יצחק רצאבי יצ"ו

– מקום החותם –

מהדורא שלישית מתוקנת ומושלמת.

ראשית נקדים, בעניין הדיבורים בבתי הכנסת, מי שיודע מה שכתוב בספרים על הדבר הזה, נורא נוראות, ממש דברים חמורים מאד. תיסמר שערות אנוש.

קל וחומר בשבת, כפי שכותב מהרי"ץ זיע"א בעץ חיים [עמ' ק"ל ע"ב] בזה"ל, וכל אדם יהא זריז וזע וחרד מקדושת ביהכ"נ בשבת יותר מבחול, שלא לשיח שם בשום דבר, כי אם בשבחא דצלותא, כי הקדושה היא בגבורה רבה שם יותר מאד מבשאר ימים. וחיוב זה מוטל על רבני הקהל, להודיע לעם חומר הדבר. וכ"ש אם ישיח שיחת חולין, כי הוא כמחלל שבת. וראוי להם לתקן תקנות בקנסות על זה.

לעשות קנס. אולי יזיז משהו.

ההבדל שבין רדום לבין נרדום.

לצערינו, ההרגשה שלי היא, שהציבור רדום. האנשים רדומים. עברנו זה עתה דברים שלא היה בכל עשרות השנים האחרונות, לא בזמנינו ולא בזמן אבותינו, בפרט סגירת בתי הכנסת, לפי המצב. הציבור משוסדמה רדום, וצריכים לעורר. אם לא חושבים ולא מתבוננים. בפרט שהמצב חוזר שוב להחמיר רח"ל.

חשבתי היום לעצמי, מה ההבדל בין 'רדומים', לבין 'נרדמים'?

לגבי 'נשמת כל חי' שאומרים בשבת ובי"ט, מהרי"ץ זיע"א כותב בעץ חיים ודף קל"א ע"א, לגבי 'המעורר ישנים, המקיץ רדומים'. כידוע, הנוסחאות שלנו התימנים, שהם הכי מדויקות והכי מקוריות.

כותב על כך מהרי"ץ, 'רדומים', הכי גרסינן. וזה לשון הכלבו בשם הרא"ש, המגיה נרדמים. איני יודע למה, כי רדומים יתכן לומר. מובן מכך, שגם הנוסח שלהם – של שאר קהילות ישראל – היה 'רדומים', וישנם כאלה שתיקנו 'נרדמים'. ומהרי"ץ מביא את הטענה שלא מובן, למה אתה מתקן ל'נרדמים'? וכן נהגו לומר. ונראה לי כי 'שם בנימין צעיר רודם', פי' שם מן רדס עכ"ל. [פתחתי את הכלבו, ואכן זהו לשונו, ויש תיקון לשון בסוף הפיסקא, 'ישן מן רודם' ולא 'שם מן רדס'. וז"ל הכלבו: כתב הר"ר אשר ז"ל, המגיה בנשמת כל חי המעורר נרדמים אינו יודע למה, כי רדומים יתכן לומר, וכן נהגו לומר, ונראה לי כי שם בנימין צעיר רודם, פירוש ישן מן רודם. העורך].

חושבני כי ישנו הבדל דק, בין 'נרדמים' לבין 'רדומים'. 'נרדס' זה לשון עבר, ו'רדום' זה בהווה. אמנם כתוב, 'מה לך נרדס', אבל ה'רדום' מדגיש יותר את ההווה. כי 'נרדס' היינו, שהוא נרדס לפני חצי שעה או שעה, והוא עדיין נשאר נרדס. אבל 'רדום', זה ממש עכשיו. כמו ההבדל שבין 'ישן' לבין 'ישן'. 'המעורר ישנים ומקיץ רדומים'. הוא רדום כעת. לא שהוא רק נרדס מקודם, אלא רואים גם כעת שהוא לא עומד להתעורר, ניכר שהוא עדיין שקוע בתרדמה שלו.

[ר' אשר הנז"ל, אינו רבי אשר הידוע אבי הטור, אלא ר' אשר מלוניל. וע"ע סדר רב עמרם גאון מהדורת סף חלק א', ששם ג"כ הגירסא רדומים כמו אצלינו, ומובא שם הנדון בגירסא זו מבחינת הדקדוק, ומסיים כי רב השימוש בסגנון רדומים בפיוטים קדומים וכו' יעו"ש].

בעניין חומר עון הדיבור בבית הכנסת ובית המדרש,
ושהדין 'מורא מקדש' הוא גם לתלמידי חכמים
העוסקים שם בתורה.

אקרא רק 'ראשי פרקים', מן הדפים המונחים
בפניכם, תחת הכותרת 'אז נדברו יראי י"י איש
אל רעהו'.

אות א', להיזהר ולהישמר בהם מקלות ראש
ושיחה בטלה וכיו"ב כדת וכהלכה, אפילו שלא
בעת התפילות וקריאת ס"ת, הן בעצמנו והן
להזכיר ולעורר את זולתנו.

זאת כתבנו עבור הציבור שלנו, כאן בבית
הכנסת פעולת צדיק בני ברק, לפי המצב של
בית המדרש כאן.

ברוך ה' המצב הוא טוב, אבל בכל זאת, אין
מזרזין אלא למזרזין. לגבי מקומות אחרים, הם
יכולים להעתיק וללמוד מכך לפי המצב
שלהם, ושיפרסמו בכל מקום ומקום לפי הצורך
והמצב שלהם. מה שכתבנו, זה לפי צורך בית
המדרש כאן.

לפעמים, ישנם אנשים, שאפילו שמעירים להם,
הם לא מתייחסים. ולפעמים אלו אנשים
מכובדים, שלא נעים להעיר להם. לעתים
מדובר באדם צעיר הרואה אדם מבוגר מדבר
בביהכ"נ, וזה לא דרך ארץ שהוא יעיר לו. וגם
אם הוא יעיר לו, אותו מבוגר לא ישמע לו. לכן
העיצה היא, שאם אתה רואה מישהו שמדבר
בצד אחד, תעשה שְׁשֵׁשׁ לצד השני. ככה הוא
לא ייפגע, כי הוא חושב שזה לא עליו, כיון
שעשית לצד אחר.

אומרים, שאם אתה רואה מישהו גדול שעושה
משהו לא בסדר, אי אפשר להעיר לו, אז תעיר
לקטן, והגדול כבר ילמד ויבין לבד. אם הערת
למישהו אחד, אפילו שהוא יודע שהוא בסדר,
השני כבר ילמד את הלקח. אחרת, זה לא
הולך.

זהו עומק העניין.

בעוה"ר עדיין האנשים רדומים, וכל זה למרות
כתוב בספרים דברים נוראים על עניין הדיבור
בביהכ"נ.

בספר פסקי תשובות [בסימן קנ"א אות ג'] מביא
כך, ובזוה"ק [פ' תרומה ופ' ויקהל] מפליג מאד
בחומר העוון וזל"ק "מאן דמשתעי (מדבר דברי
חולין) בבי כנישתא, אנהיג קלנא בשכינתא,
ועל דא מתעכבי ישראל בגלותא, ולית ליה
חולקא באלהי ישראל". וקדמונינו בספרי
המוסר הוסיפו עוד דברים מבהילים על חומרת
העוון הזה, והעונש הנורא של חורבן בתי
כנסיות ומדרשות עקב עוון זה, והשכר הגדול
של מי ששומר פיו שלא לדבר בבתי כנסיות
ובתי מדרשות.

ובהערה 9 הוא מביא כך, עיין ראשית חכמה,
שער היראה, אות מ"ג ואילך. וברוקח "המדבר
בביהכ"נ וכו' קורא אני עליו הוי על כל שכני
הרעים וכו' והוא משיג גבול הבורא, והמדבר
עושה כאילו הופך אליו ערפו וכו', מי ביקש
זאת מידכם רמוס חצרי וכו'". וז"ל החיד"א זי"ע
בספרו פתח עינים "המדבר שיחת חולין
בביהכ"נ, טוב לו שלא יבוא כל עיקר, כי הוא
חוטא ומחטיא, והשטן מקטרג ואומר, היום קצר
לו לדבר, עד שממתין לשעת התפילה".
ובספה"ק אור הישר למהר"ם פאפירש זי"ע
עמוד העבודה פ"ט, "מי שמדבר דברי חול
בביהכ"נ, אוי לו שמראה פירוד, אוי לו שגורע
האמונה, אוי לו שאין לו חלק באלהי ישראל,
ואפילו הוא לאחר התפילה. ומגרש השכינה
משם, כי אין לה (לשכינה) דירת מנוחה בעת
גלותה, כי אם בבתי כנסיות שבישראל.
ובעבור זה שנתן קולו בביהכ"נ כבבתי
טרטיאות שלהם ובדברים בטלים, מוכרחת
השכינה בעוה"ר לנווד ולהתגרש. אוי לו אוי
לנפשו. וענשו שגם הוא יבוא בידי אכזרים,
אשר לא ימצא מנוח ומרגוע לנפשו, רחמנא
לישיזבן מענשין דילהון. לכן כל בעל נפש יחוש
לעצמו, ואז תאיר נשמתו באור החיים".

החיוב מוטל אף על הגבאים וראשי הקהל למעט גם בדיבורים הנצרכים, ובודאי שלא לדבר בזמנים האסורים, כי לפעמים דוקא להם יש הרגשה שהותרה הרצועה היות והם מטפלים בענייני בית הכנסת, וממילא מהם מתחילה הפרצה לשאר הציבור.

כאן בבית הכנסת פעו"צ, יש לנו את ביצת בת היענה, תלויה כאן מעל לראשי. אחד הטעמים לכך, הוא בגלל העניין הזה. וישנם עשרות טעמים, לעניין של ביצת בת היענה, בזמנו דיברנו על כך בהרחבה [בשיעורי שנת התשע"א].

בספר עולת שלמה [פרשת שמיני, דף רע"ח] כתב כך, עוד טעם אחר קיבלתי למה תולין את הביצים בבית הכנסת, כדי שיראו אותן הנכנסים ולא ישיחו שיחת חולין בבית הכנסת, ויהיו דומין לביצה שאין לה פה, כך האדם ישתוק משיחת חולין כמאן דלית ליה פומא, ובזה מדבק מחשבתו בהקב"ה ומתפלל בכוונה. [הובאו דבריו בשיעור מוצש"ק קרח ומוצש"ק בלק שנת התשע"א].

זהו כפי שמביאים ביצה לאבלים, לא אליכם, בכדי לרמוז שלא לדבר. מה ביצה אין לה פה, כך האבלים. אותו דבר העדשים, שזהו מאכל אבלים, זה ג"כ מאותו הטעם. אף כי ישנם טעמים נוספים.

ואם מישהו ישאל, א"כ למה צריך ביצה של בת יענה? אולי נביא ביצה של תורנגולת? הרי זה בהרבה יותר קל להשיג.

התשובה היא, מפני שלא יראו אותה. צריך שכל המתפללים יראו אותה, אבל ביצת תורנגולת היא ביצה קטנה. דבר שני, היא תישבר. אבל ביצת בת יענה, הקליפה שלה היא חזקה.

בספר טעם הצבי [פרשת שמיני דף קס"א] כותב כך, גם יש לומר שהמכוון במנהג הנ"ל הוא על פי דברי הרמב"ן ז"ל בפירושו לאיוב [סוף קפי

ל', שבנות היענה לא ישאו קולם ולא יצעקו כלל, אף כי יכו אותם לא יצוחו, אין בכל העופות כמותם בשתיקה יעו"ש. ולזאת היו תולין ביצי בת היענה בבית הכנסת, לרמוז לאדם שמלבד דיבורי התפילה יש לו לשתוק בבית הכנסת, כדאיתא מהאר"י ז"ל (יעוין בפע"ח שער עולם העשי פ"א), שלא היה מדבר בבית הכנסת אפילו אחר זמן תפילה בשאר היום, וכמעט אפילו בדברי מוסר ויראת שמים לא הי' משיב תשובה עד שיצא מביהכ"נ, כדי שלא ימשך בדברי חול יעו"ש.

אפילו האר"י ז"ל, איש אלדי, איננו מדברים על אנשים פשוטים, אפילו הוא לא היה מדבר בבית הכנסת, כי חשש שפיו יגרור אותו. כיון שהפה של האדם, נמשך בקלות. אם כן מה יעשו איזובי הקיר? ומכל שכן שאין לדבר בשעת התפילה גופא. [הערת העורך: כפי שסיפר מרן שליט"א (בסעודת שבע ברכות לבת מרן שליט"א שנערכה בסיום השיעור השבועי מוצש"ק בא ה'תשע"ב), כי דודו זצ"ל אפילו לא אמר לו 'שבת שלום' בבית הכנסת, רק בחוץ. העורך].

מה נאמר ומה נדבר?

רבים שואלים אותי, הרי כתבתי בס"ד בשלחן ערוך המקוצר סימן כ"ו סעיף א', כי 'שיחה בטילה' זה לא כולל עניינים של פרנסה. כתבתי שם בזה"ל, קדושת בית הכנסת ובית המדרש גדולה מאד, ומוזהרים עליהם לירא ממי שהוא שוכן בהם יתברך, כדכתיב ומקדשי תיראו. שבית הכנסת ובית המדרש, נקראים גס"כ מקדש, כדכתיב וְאֵהִי לָהֶם לְמִקְדָּשׁ מְעַט, ודרשינן אלו בתי פְּנִסוֹת ובתי מדרשות. ולכן אסור לנהוג בהם קלות ראש, כגון שחוק והיתול, ושיחה בטלה (כגון סיפורי מאורעות. דהיינו מה קרה פה ומה קרה שם, מה שלומך ומה שלום המשפחה, או סיפורים וכדומה. אך צרכי בני אדם כגון ענייני פרנסה ומאכל ומשתה מותר מן הדין. אבל טוב להחמיר, כי הגבול דק ועלולים להיכשל).

שערי יצחק – השיעור השבועי

לכן, אם ישמרו על הכללים, מה טוב. אבל המציאות היא, שזהו דבר מסוכן. גם עלולים לשכות. צריכים לשים איזה שלט, או מודעא, משהו שיזכיר לאדם, 'את י"י אלדיך תירא' – לרבות תלמידי חכמים'. הם צריכים להרגיש את ה'מורא מקדש'.

כותב הרב צדקה כך, ובוזה נראה לי בס"ד לבאר מה שדרשו חז"ל [ב"ק דף מ"א ע"ב] את ה' אלהיך תירא ודברים ו', י"ג, לרבות תלמידי חכמים – מלבד מה שביארו בו רבותינו לפי פשוטו, לרבות תלמידי חכמים שצריכים לירא מהם, כי לא מהם אתה מתיירא אלא ממי שציוה על מוראם. כי יש רבים האוהבים תלמידי חכמים ומכבדים אותם, אבל הם עדיין רחוקים מכדי לירא מהם. ובא הכתוב לרבות תלמידי חכמים לירא מהם.

ובדרך רמז נראה לי לומר, לרבות תלמידי חכמים, שגם התלמידי חכמים צריכים לקיים את ה' אלהיך תירא. כי תלמידי חכמים הנמצאים בבית המדרש כל היום, קל להם לאהוב את ה', כי הם מרגישים בלימודם את הקדושה והטהרה, ומגיעים למידת האהבה עד כלות הנפש. אך ישנם כאלה שמגיעים למידת האהבה, אבל ממידת היראה עדיין הם רחוקים, היות שהם נמצאים כל היום בבית המדרש ולומדים תורה יומם ולילה, מרגישים עצמם כבן מלך האוהב את אביו, אבל לא ירא כל כך כמו אחרים. כי מרגיש געגועי אביו אליו, וחסר לו מידת היראה. ועל כן אמר כאן 'לרבות תלמידי חכמים', שגם הם צריכים להגיע בזה למידת היראה, שלא לדבר בבית המדרש. על אחת כמה וכמה להיזהר מדברים בטלים ומלשון הרע וכיוצא.

הוא כותב זאת מאד בעדינות... חושבני, כי צריכים להקים קול זעקה גדולה ומרה. כנראה מפני כבוד התורה, הוא לא רצה לכתוב תוכחת מגולה בצורה מפורשת. אבל בודאי, אין ספק שהנושא הזה צריך תיקון. ולחכימא, די ברמיזה.

טוב, אם רואים אנשים שמדברים על ענייני פרנסה, מאכל ומשתה, אי אפשר למחות בהם. אבל זאת אינה סיבה, שבשביל כך האדם ינהג זאת. וביום שבת, לפי הזוה"ק, בודאי שזה יותר חמור. לפי הפשטנים, אין הבדל, אבל לקחת זאת בחשבון.

אנחנו אמנם הקלנו בעניינים הנצרכים, כפי שהוכחנו זאת בשו"ת עולת יצחק המצויין שם בשע"ה, אבל סוף סוף זה דלא כהפמ"ג. אבל מ"מ העיקר שטוב להחמיר, כי עלולים מאד להיכשל. ומי לנו גדול מהאר"י, וחשש לעצמו כדלעיל.

שאלה מהקהל: אברכים ובחורי ישיבות הנמצאים כל היום בכולל או בבית המדרש, קשה להיזהר מכך.

תשובת מרן שליט"א: יפה מאד. נכון, זאת צרה גדולה. אמנם זה קצת לימוד זכות, מצד אחד, שהם בניבית שם.

אבל מצד שני, הרה"ג הצדיק יהודה צדקה זצ"ל אומר [בספרו קול יהודה, חודש אלול, דף נ"ה נ"ו] חידוש יפה, לגבי הפסוק [דברים י', כ"ז] 'את י"י אלהיך תירא', 'לרבות תלמידי חכמים'. הרי בפשטות הכוונה היא, שצריך לירא מתלמידי חכמים. כי ישנם אנשים שמכבדים תלמידי חכמים, אבל לא עד כדי לפחד מהם. אולם, קמ"ל שצריך גם לירא מהם. אבל הוא אומר, כי יש כאן רמז, שזה גם בא ללמד, לת"ח עצמם. כי כאשר הת"ח נמצאים בביהמ"ד, הם מרגישים כאילו זה ביתם.

הרי כתוב [בש"ע שם סי' קנ"א] אמצע סעיף א', שתלמידי חכמים ותלמידיהם מותרים לאכול ולשתות בהם מדוחק. ויש אומרים דבבית המדרש אפילו שלא מדוחק שרי (ר"ן פרק בני העיר). מותר לאכול ולשתות בהם מן הדוחק, בכדי שלא יהיה ביטול תורה. אבל, על ידי זה, יורדת להם היראה. הם כבר התרגלו, זהו כמו הבית השני שלהם, והם מרגישים בני היכלא דמלכא, וממילא על כל מה שהם צריכים הם מדברים.

חומר קדושת בתי הכנסת אצל אבותינו נע"ג.

אתם יודעים, אבותינו נע"ג, ה'מורא מקדש' שהיה בדור שעבר בבתי הכנסת, היה מבהיל.

זכורני שהיה כאן אדם בשם הרב ציון עמיהוד זצ"ל, למד אתנו בכולל תורה ושלוש לפני עשרות שנים, הוא בא מתימן מהעיר רדאע, הוא היה זוכר ומספר בהתפעלות איזו דממה היתה בבית הכנסת, לא תשמע שום רחש. מורגש היה באויר הפחד, היראת שמים.

אין ספק, שקצת ישנה ירידה בציבור שלנו, לגבי העניין הזה. גם הילדים, האברכים המבוגרים עדיין זוכרים כיצד חינכו אותם בילדותם, איך לעמוד בבית הכנסת, באימה וביראה.

דרך אגב, היה מישהו אשכנזי, שבא לביהכ"נ של תימנים, והבחין בהבדל הגדול. לא מדובר בדור שלנו, בדורנו אין את הסיפורים האלה, אלא בעבר. הוא כתב ספר על התימנים של פעם, לפני קום המדינה. הוא היה בירושלם עיקו"ת, שמו שלמה דוב גויטיין, והוא כותב כך, כאשר השתקעתי בירושלים, לא עלה בדעתי לעסוק במיוחד בחקר יהודי תימן. תמורת זאת, ניתן לומר, חייתי במחיצתם – דהיינו בכל עת שנודמן לי הדבר, התפללתי בבתי הכנסת שלהם, אשר כמה מהם היו קרובים למקום מגורי. שום סדר תפילה לא סיפק את הקשר לדת כתפילת התימנים.

סדר התפילה התימני, שילב את ההידור ודרכי הכבוד של בית הכנסת הספרדי, עם העצמה וההתלהבות של התפילה החסידית. ה"עמידה" שלהם, דהיינו התפילה "בלחש" הדוממת, היתה חווייה נשגבה. שלא כאשכנזים, הם לא נענעו את גופם, אלא ניצבו בדממה גמורה, מתוך ריכוז, התעמקות ולהיטות. ניתן היה לשמוע סיכה נופלת ארצה. המספר הרב של זאטוטים שהתלוו לאבותיהם, היו מרותקים מקדושת המקום, וניצבו ללא נייע, ממש כמבוגרים.

זכורני מימי חרפי, כי לפני שנים רבות היה זקן אחד תימני, אולי בן מאה, ידיד של אבא מארי זצ"ל. היינו בבית הכנסת, והזקן יושב בפינתו. זווה. ופתאום נכנס בחור ישיבה והתחיל להתפלל. כנראה לא היה אז ציבור, או שהוא איחר. אותו בחור עמד בתפילת שמו"ע, והתפלל בהתנענעות חזקה. הזקן הזה מסתכל עליו ומשתומם, מה זה?

הוא פשוט נעמד, עם כל חולשתו וישישותו, ותפש את אותו בחור בכתפיים... עצר אותו. על כך המליצו [ישעיהו ז', ב'], **כְּנוֹעַ עֲצֵי יַעַר מְפָנִי רוּחַ.**

אבל הוא מספר, שהילדים נצבו ללא נייע, ממש כמו מבוגרים. כך חינכו את הילדים. היום בזמנינו, מצוי בעוה"ר שהילדים אפילו רצים בבית הכנסת, כביכול זה גן שעשועים. רח"ל.

ואין פוצה פה. היום מפחדים להעיר להם. כמובן שיש לעשות בנינה והשכל. צריך לדעת, כיצד להתנהג לפי מצב הדור. אבל אין ספק, כי החינוך מקטנות חשוב. **חֲנֹךְ לְנֶעַר עַל פִּי דַרְכּוֹ** [משלי כ"ב, ו'].

והוא ממשיך וכותב, זוכר אני כיצד כאשר החכם לוי גינצבורג – עיין עליו בהמשך – המנות, שהיה אז ראש המדברים בלימודי היהדות בארצות הברית, עשה בירושלם. שימשתי לו מורהדרך לבתי הכנסות של קהילות יהודי המזרח.

באחד מלילות שבת הבאתי אותו לבית הכנסת התימני 'הגזרל', המוכר עתה למבקרים רבים בעיר הקודש. ניתן היה לראות כיצד התפילה נגעה לליבו. בדרכנו אל מלוננו, לאחר שתיקה ממושכת, אמר לי: "עכשיו אני יודע יהדות מהי".

אח"כ הוא כותב דבר נוסף, הזדמנות נוספת להכיר את התימנים נקרתה לי כתוצאה מביקור בכפר השילוח, אותו כפר תימני צנוע שמעל לבריכת סילוואן שממזרח לירושלים

שערי יצחק – השיעור השבועי

אמת, למה הגזירה רק על יהדות אירופה. למה לא יהדות ספרד? לא ספרדים, לא במרוקו לא בתוניס ולא בתימן, לא היה להם שום דבר עם השואה של ימח שמו וזכרו. למה רק האשכנזים?

מכיון שהאשכנזים היו מדברים בבתי הכנסיות ובתי המדרשות. בני עדות המזרח לא דיברו, לא פגע בהם.

רבותי, עכשיו הגזירה מקיפה את כולם, הוא מדבר על הקורונה, אשכנזים ספרדים ותימנים. כל בתי הכנסת נסגרו, אין אחד שנשאר פתוח. הכל סגור, התביעה היא על כולנו.

אתם מכירים את מארי סעיד עוזירי זצ"ל. היה מצב בבית הכנסת שלו שהתפללו מאות אנשים. והיה מישהו חצוף – שדיבר בבית הכנסת. מה עשה. הוא עבר על ידו, ונעצר. והוא שתק. אחרי חמש דקות, שוב הפעם אותו אדם דיבר, והוא בא שוב ונעמד על ידו. בפעם השלישית, בא ואמר לו 'פַּבְּד המקום', הוציא אותו מבית הכנסת. למרות שהוא היה אדם עשיר ומכובד.

אינני יודע, האם סיפרתי את הסיפור במדוייק, הדפיסו זאת בעבר ואין לי את המקור. אם מישהו יבדוק, ברוך יהיה.

ניישר כוחו של ידידנו ר' אלון גרטי יצ"ו שהעביר לנו את המקור, מתוך קובץ הלכה ומסרה התשע"ז, גליון י"ז עמ' שיח ד"ה עמ' ר"מ כדלקמן: שמעתי מהרב יחיאל הי"ו בן הג"ר מאיר צובירי זלה"ה, שכשרבינו סעיד שמע שהוא מדבר, ניגש אליו למקום מושבו ונעמד שם. הלה הבין את הרמז ושתק, ואז שב רבינו למקומו. אבל מיד אחרי זה, שוב חזר הלה לסורו, ושוב רבינו ניגש למקומו, נעמד לידו, והלה סתם פיו. בפעם השלישית כשנשמע אותו אחד מפטפט, ניגש אליו רבינו והורה לו באצבעו, "החוצה!" לא היתה ברירה בידי אותו נכבד, ונאלץ לצאת מחוץ לבית הכנסת. משראו זאת בניו זעו על מקומם באי נוחות,

וכו', דהיינו סילואן, במזרח ירושלים, תמיד התרשמתי לחיוב רב מהמראה הנקי ללא רבב של הבתים, על אף הפרימיטיביות שאיפיינה את הסביבה. זה היה בעצם כפר ערבי במקור, הערבים הלכו ובאו התימנים, או אולי הפוך. וכן משלוות נפשם של התושבים, מן הידידותיות שגילו, וכמובן מטעמם הטוב, וממלאכת המחשבת העדינה שביצעו.

תימנים החלו משתקעים בירושלים בשנת תרמ"ב, כאשר התחלתי את חקירתי לגביהם, בסוף שנות העשרים, לא מנו יותר מאשר כ-2500 נפש בכל העיר. אך חרף היות העדה קטנה במספר, שמרו פְּנִייה על זהותם בדביקות, במשך כחמישים שנה, יותר מאשר שמרה עליית ההמונים של התימנים בשנים 1951-1949, במשך חמש שנים.

הסיבה לִשְׁנוֹי הזו, היתה נעוצה באופי הקהילה היהודית בארץ־ישראל בסוף שנות העשרים, לעומת אופי מדינת ישראל הצעירה, בשנות החמישים. באותן שנים ראשונות לא היותה עדיין האוכלוסיה היהודית בארץ־ישראל שלמות מגובשת, האוכלוסיה היתה מורכבת מ"עדות", קבוצות בני־אדם בעלי מוצא גיאוגרפי וסוציולוגי שונה.

התימנים היו העדה המיוחדת ביותר. מבחינה פיסית, חברתית, מקצועית ותרבותית. כיוון שהיו שונים, היו בולטים. אך מצד אחר, לא הכירום כראוי ולא עמדו על יחודם היקר. עד כאן.

שאלה מהקהל: אבל לוי גינצבורג, לא היה משלנו?

תשובת מרן שליט"א: בל"נ בשיעור הבא, או בשיעור נוסף.

הסיבה לשואה, ולפרעות ומיתות משונות שחוללו הקוזקים בשנת ה'ת"ח ה'ת"ט.

הפיצו בזמן האחרון חוברת בשם 'ברוך יאמרו', של הרב הדרשן ברוך רוזנבלום שליט"א, הוא כותב [בדף 15] כך, בזמן השואה אמר האמרי

וביקשו למחות על כבוד אביהם, אבל רבינו סעיד היסה גם אותם, ושתקו. ברם, עדיין לא תם הסיפור. כשהלה ביקש להתנצל ולבקש את מחילת רבינו, השיב לו רבינו: "על הפגיעה בי אינך זקוק לשום מחילה, שהרי לא פגעת בי. אבל פגיעתך כן היתה בקדושת בית הכנסת! ולכן, כעת עליך לבקש מחילה לפני כל המתפללים, על פגיעתך בקדושת בית הכנסת, ואז תוכל לחזור למקומך!" גם לאחר שגילה אותו אחד את נכונותו לבקש את מחילת הציבור, עדיין לא ניתנה לו אפשרות זו, אלא רק לאחר ארבעה שבועות!! בינו נא זאת! עד כאן.

אגב יש להעיר כי סגנון "החוצה" כנראה אינו מקורי, בתימן היה מקובל לומר בכה"ג 'קום כבוד המקום', כיעויין בספר מצפ"ת דף 88. לומר החוצה, מתאים לאשכנזים, רו"ס באידיש. יב"ן].

כבר אינני מדבר על בית הכנסת 'קהלת'. היה אברך 'משוכנו' שבאמצע התפילה, נדמה לי במזמורים של קבלת שבת, פתח גמרא גדולה, והגבאי ניגש אליו וסגר לו את הספר. אני לא אומר שכך צריך להתנהג, מסתברא שצריך להתרות פעם ראשונה ושנייה, לא על הפעם הראשונה לסגור. אבל בכל אופן, זה מראה איך בעבר זה לא היה מקובל לפתוח ספרים תוך כדי התפילה.

בספר כבוד בית ה' [דף רכ"ה] מובא כך, סיפר איש אחד מאנטוורפן יצ"ו, כי זכור לו בילדותו היה באשכנז בית הכנסת שנהגו בו מורא מקדש ביראה גדולה, לא דיברו שם כלל וכלל. כשהיה נקלע לשם אדם זר שהיה מדבר בתפילה, היה ניגש אליו השמש עם פתק בידו, 'בבית הכנסת הזה לא מדברים בשעת התפילה'.

ואם היה אותו אדם ממשיך לדבר, היה מגיע אליו השמש, אוחזו בערפו ומוציא אותו החוצה. זה לא תימנים, אלא אשכנזים. כנראה שפעם היתה להם תרבות אחרת. בכל אופן, היו

כאלה. אולי נדיר. העיר לו פעם אחת, ובפעם השנייה הוציאו. כנראה, הוא הלך לחומרא. הרי בדר"כ אנחנו פוסקים, בתלתא זמני הויא חזקה. ישנה מחלוקת בגמ' מסכת יבמות, האם בתרי זמני הויא חזקה, או בתלתא זמני הויא חזקה. כנראה, אם אתה מדבר כבר בפעם השנייה, כנראה אתה תמשיך בכך, והוציא אותו החוצה.

וסיפר האיש, כי בית הכנסת הזה לא נחרב בשואה, ולא היה לגרמנים שום שליטה עליו. נשארו שם כל ספרי קודש, במקומם ללא כל נזק.

מישהו שאל אותי על כך, טוב, זה לגבי בית הכנסת, אבל מה עם הציבור?

צריכים להבין, אין הכי נמי, אינני יודע האם הציבור הזה ניצול. אם היה להם זכות. הרי כיון שניתנה רשות למשחית, אינו מבחין בין צדיק לרשע. גדולים וטובים נספו. אבל עכ"פ בדבר הזה הם היו בסדר. לכל דבר, יש את העונש שלו, ואת הגבול.

בספר קדושת בית הכנסת ובית המדרש ודף ה"ז, להרב מאיר דוד שמואל, הביא בשם ספר נוטרי אמן ודף פ"ה ודף רט"ז, מודעא נדירה בתוכנה התפרסמה בבתי כנסיות בשנת תשל"ה, ובה מסופר מעשה נורא מתקופת השואה. המודעא התפרסמה על ידי אחד מניצולי התופת אשר חזה בעיניו את הדבר, וז"ל, בימי השואה בחורף תש"ד, כשהייתי ביחד עם חבורת אנשים ליד תחנת הרכבת בעיירה ראחוב, נגשה אלינו אשה אחת ואמרה לנו:

יהודים, אתם יודעים למה אתם סובלים כל כך הרבה? מפני שאתם מדברים שיחת חולין באמצע התפילה, ואתם מסדרים כל עסקיכם בבית הכנסת!

עד כאן היו דבריה, ובתוך שניות ספורות נעלמה, ואף אחד מאתנו לא ידע מי היא ומאין היא באה ולהיכן הלכה. חתמתי שמי במוצש"ק

שערי יצחק – השיעור השבועי

ובהמשך הוא מביא כך, ועיין בקונטרס יון מצולה, זהו ספר על גזירות ה'ת"ח ה'ת"ט, אלה הקוזקים – חמלניצקי שר"י, ששם תיאר מעט מזער מהצרות שעברו אחינו בית ישראל בגזירות ת"ח-ת"י"ב ושם כתב, שנהרגו מאות אלפים במיתות משונות ואכזריות, שלא שמעתם אוזן ולא עלו במחשבה. שחלקם הפשיטו את עורם מעל בשרם, ונתנו את בשרם לכלבים. וקצתם קצצו ידיהם ורגליהם, והשליכום על אם הדרך ועברו עליהם בקרונות וסוסים.

והיו בוחרים להם מיתות שלא ימותו מהר, אלא שיפרפרו בדמיהם. היו פוצעים אותם בצורה שאינה ממיתה מהר, אלא שלוקח זמן, בכדי שיסבלו ויצעקו. רשעים אכזרים. השם ברוך הוא ישלם להם כפעלם.

והרבה קברו בעודם חיים. ושחטו ילדים בחיק אמותם. והרבה ילדים קרעו לקרעים כדגים. תשמעו איזה רעיונות אכזריים, של אנשים מטורפים, ונשים מעוברות הוציאו עובריהם, והכניסו חתול חי בתוך בטנם. רח"ל. מהיכן באו להם הרעיונות האלה? ואם תחשבו, טוב, הכניסו חתול, אבל אפשר להוציא אותו. אבל לא, אח"כ הם תפרו להן את הבטן, בכדי שהחתול ימשיך לשרוט ולהשתולל בתוך הבטן, רח"ל. איזו מיתה משונה.

וקצת ילדים, היו צולים אותם, ומחייבים את הוריהם לאכלם. והיו לוקחים מילדי העבריים ועשו מהם גשרים. ולא היתה מיתה משונה בעולם, שלא עשו להם. וכל ד' מיתות ב"ד. וכך היו עושים לכל קהילה וקהילה שהיו מגיעים אליה.

ואת הס"ת קרעו לקרעים ועשו מהם שקים, ונעלים לרגליהם, ואת הרצועות שלתפילין כרכו מסביב לרגליהם, והשליכו בראש כל חוצות את הבתים של התפילין. ומשאר ספרי הקודש עשו גשרים ברחובותיהם, אשר כל השומע תיצלנה אוזניו משמוע.

פרשת וישב כ"ד כסליו שנת תשל"ה, יהודה נויזן רח' ברסלב 19 בני ברק.

וכתב בקונטרס ולא תחללו את שם קודשי, כי הרב הגאון מהר"ט שטערן שליט"א אב"ד דעברעצין, אמר שסיפור זה אמיתי.

הוא בעל שו"ת באר משה, מעיד על אמיתות הדבר. מי זאת האשה? פשיטא שהיא השכינה הקדושה, שכינתא בגלותא. מצינו כיו"ב בזמן ירמיהו שראה אותה בדמות אשה, וכן סיפור ידוע עם מה"ר אברהם גלאנטי בכותל המערבי, אלא ששם היתה לבושה שחורים וכו'. [ועיין שיעור מוצש"ק מסעי התשע"ח].

נחזור לדברי ספר קדושת ביהכ"נ.

ועתה נתבונן, הלא באזנינו שמענו ובודאי שחלקינו אף ראו תמונות או הסרטות מאותם מעשי הזוועה האכזריים ביותר שאפשר לחשוב עלי אדמות, שנעשו לאותם כשש מליון יהודים קדושים, שבהם היו בערך כשני מליון ילדים, ובהם זקנים ונשים ואנשים חולים, וכמעט בלי יוצא מהכלל כולם נהרגו במיתות משונות ואכזריות. הורים בפני ילדיהם, וילדים בפני הוריהם, וקול בכיותם ודמעותם וזעקותם לפני יוצר כל, לא התקבלו באותה העת כדי להינצל. ואע"פ שהיו ביניהם צדיקים וחסידים וקדושי עליון, בכל זאת הם נהרגו בצורה מזעזעת ביותר.

ולמה? בגלל דיבורים בבכנ"ס ובתי מדרשות [לפי אותה עדות המפורסמת הנ"ל]. וא"כ, למה איננו לומדים מוסר ממה שקרה להם, ולמה איננו נרתעים, וליבנו אטום באשר אנו רואים את המצב הנוראי שאנו נמצאים בו בקשר לדיבורים בבהכנ"ס ובבהמ"ד, בזמנינו אנו.

האם יש לנו איזו הבטחה או איזה ביטוח, שלנו זה לא יקרה, מה יש לנו שלא היה להם כדי שיגן עליהם, ובכ"ז ניתך עליהם חרון אף ה' וכו'. המצב בזמנינו בנושא הדיבורים, הוא איום ונורא ומעורר חלחלה ופחד, והשאלה הנשאלת: מה יהיה הסוף, ועד מתי?

עון הדיבור בבית הכנסת, ולכן אנחנו חושבים שזאת לא מספיק סיבה. בודאי שישנן עבירות יותר חמורות, אבל כתוב בספר דרך משה, כי לגבי כל העבירות, יש להקב"ה תירוץ, אבל לא לזה.

הוא מביא משל, למה הדבר דומה. מלך אחד היה לו פרדס עם עצים חשובים, ורצה שמישהו יטפל בו. הוא קורא ושואל את האנשים, מי מוכן לטפל בפרדס שלי, ואני אשלם לו שכר גדול. אבל אם הוא לא יטפל, יקבל עונש. אז אף אחד לא רוצה. אחד אמר, אני מסכים. ובסופו של דבר, המלך חוזר לאחר כמה שנים, והפרדס הרוס וחרב. המלך מעניש אותו.

והנמשל הוא, שכאשר הקב"ה ביקש לתת את התורה לגויים, הם לא רצו ולא קיבלו. אמרו, מה כתוב בה? לא תרצח? לא רוצים. וכו'. אבל אנחנו אמרנו, נעשה ונשמע, ולא שמענו.

א"כ לגבי כל עבירה, גם החמורות, כאשר בא השטן לקטרג, יש להקב"ה תירוץ. השטן בא לקטרג רק על ישראל, לא על אומות העולם. עונה לו הקב"ה, וכי גויים יותר טובים? מי אמר, שאם הגויים היו מקבלים את התורה, הם היו מקיימים אותה? אבל, על דיבור בבית הכנסת, אין להקב"ה תירוץ. כיון שאצל אומות העולם, הם מכבדים את בתי התיפלה שלהם, הם שומרים ולא מדברים. על הקיטרוג הזה, אין תשובה. ולכן כל הסבל הנורא הזה.

זאת בכדי להביך, את חומר העון הזה, ואת הנקודה הזאת. לא בגלל שחסר עוונות אחרים, אבל לגבי דברים אחרים אפשר לסתום את הפה של השטן, אבל לגבי הדבר הזה אין תשובה.

חובת ההשתחויה בכניסה וביציאה מבית הכנסת.

לא הספקתי לקרוא בפניכם את הכל, בל"ג נשלים בשיעור הבא, ורציתי גם להוסיף ולהסביר כמה וכמה דברים, אבל אולי נעמוד כעת רק על דבר נוסף אחד, שחושבני כי זהו אחד מהדברים הכי חשובים בנושא.

ובאחד המקומות, מרוב ששחטו שם יהודים, נהפכו מי הנהר לצבע אדום, ועשרות אלפי יהודים מתו מרעב ודבר ומגפות ב"מ. ובאחד המקומות, מרוב רעב היו אוכלים בשר אדם, שהיו חותכים אברים וצולים ואוכלים, ואלפי הרוגים אכלום כלבים וחזירים, והתקיים בהם הקללות שבתורה, ובבקר תאמר מי יתן ערב. וגם הפסוק, גם כל חלי וכל מכה אשר לא כתוב בספר התורה הזאת. וכהנה צרות רעות ורבות. וידוע שאת הרה"ג והקדוש והמקובל רבי שמשון מאסטרופולי, הרגו קוזק עם כל ישיבתו, ע"י שהכניס לו כידון בגוף למטה והוציאו דרך הראש עכת"ד. ה' ישמור. מפחיד.

וכתב בקונטרס ש"י למורא [דף כ"ה ודף ע"ג], שידוע שהגאון בעל תוספות יו"ט זצוק"ל התענה וביקש רחמים להודיע מה זה ועל מה זה נענשו כלל ישראל בענשים קשים ומרים כאלו, ונגזרה גזירת חרב ואבדן על רבבות אלפי ישראל?

והשיבו לו בחלום, כי הגזירה באה מחמת שמזלזלין בקדושת ביהכנ"ס וביהמ"ד, ומדברים דיבורי חול בביהמ"ד, ועל ידי שדיברו בביהכנ"ס ובביהמ"ד פגמו באות וא"ו של 'דבור' ונעשה 'דבר' ב"מ. וכשנודע לו כל זאת, תיקן התיו"ט לעשות מי שבירך למי שאינו מדבר בשעת התפילה. והיה מעורר ומזהיר הרבה את חומר האיסור, לאלו שמדברים בביהכ"נ וביהמ"ד.

מדוע חומרת הזלזול בקדושת בתי הכנסת, פוגמת יותר משאר העבירות.

מישהו שאל אותי, מה, חסרות עבירות? לכאורה, זה 'צרות של עשירים'... הרי ישנן עבירות שהן הרבה יותר גדולות, עוונות הרי יותר חמורים. דיבורים בבית הכנסת, זה לא נראה הסיבה לדברים המזעזעים הללו.

אבל כנראה אנחנו פשוט לא מבינים מה שבעצם כתוב כאן. לא תופסים את 'הנקודה' העיקרית והמרכזית. איננו מבינים את חומרת

שערי יצחק – השיעור השבועי

ממילא אם האדם נכנס עם ההרגשה הזאת לביהכ"נ, לא כפי שהוא נכנס לבית רגיל, שאינו מרגיש אז שום שינוי, לא מרגיש את ה'מורא מקדש'. בעל ראשית חכמה אומר, כי האדם צריך לדעת שבית הכנסת מלא מאור השכינה, אפילו שבעצם בעוה"ר איננו רואים זאת, אבל צריך לדעת את הדבר, ולהמחיש לעצמו את העניין.

ועל ידי זה, הוא יהיה שקוע ביראת השם יתב', וגם הלימוד שלו כמובן יהיה בדרגות אחרות, ובקדושה יתירה. וגם תהיה לו סייעתא דשמיא. כי את מי שהקב"ה אוהב, הוא נותן לו מתנות. הרי כתוב, 'נותן התורה'. התורה זאת מתנה. אבל, למה שהקב"ה יתן לך מתנה? אה, אתה רוצה מתנות, אז תעשה משהו.

שאלה מהקהל: בבית מדרש שאין בו ספר תורה, אין בו ארון קודש, כגון שביהכ"נ למטה והלומדים למעלה, כמו עזרת נשים, מקום הקבוע לבית מדרש. האם חייבים להשתחוות?

תשובת מרן שליט"א: אולי ששימו ממול מנורה של 'שויתני', וישתחו לזה. כדאי אולי לפחות את זה. דהיינו למנצח בנגינות, בצורת מנורה, עם שם הוי"ה בולט, וישתחו כלפי זה. אמנם כתוב שקדושת בית המדרש יותר גדולה מבית הכנסת, אבל הדבר אינו תלוי בארון הקודש. אבל בדר"כ, בבתי מדרשות גם מתפללים, וישנו היכל.

לסיום השם ברוך הוא יזכנו, על דבר כבוד שמו, לאהבתו וליראתו, ולקיים גם מק"ש ומקדשי תיראו אני י"י, אבי"ר.

שאלה מהקהל: אם קוראים את פרשיות חוקת ובלק, שנים מקרא ואחד תרגום, ובשבת הוא לא יתפלל עם בלדים, האם יצטרך להשלים זאת?

תשובת מרן שליט"א: מסתבר שלא. כיון שישנם ציבורים כאלה, אז יצא ידי חובה.

אמרנו מקודם בתשובה לשואל, כי מי שנמצא כל הזמן בביהמ"ד, הוא לא מרגיש את ה'מורא מקדש'. מרוב שהוא נמצא שם כל הזמן, היראה של המקום קצת נידוש, הוא קצת מרגיש בכך בית.

חושבני כי אחת העיצות לכך, חוץ ממה שאמרנו שיהיה דבר המזכיר לו ומעורר אצלו כל הזמן את עניין 'מקדשי תיראו', אם האדם נכנס לביהכ"נ ומשתחוה בכניסה וביציאה, זה כבר מחזק אצלו את ההרגשה.

לצערנו, אינני יודע מה קרה לדור הזה, שמזלזלים בעניין ההשתחויה בכניסה לביהכ"נ. אם היו נכנסים ומשתחוים, היה עולם אחר. היום בזמנינו, האנשים מנשקים בכניסה לביהכ"נ את המזוזה. מה אתה מנשק את המזוזה? הרי בית הכנסת בכלל פטור מן המזוזה? לא צריך בכלל מזוזה. אצל אבותינו בכל רחבי תימן, בשום בית כנסת לא היתה מזוזה. לא עשו מזוזות, כי ביהכ"נ פטור מן המזוזה. היום עושים מזוזה בביהכ"נ, ומנשקים את המזוזה. אבל למה אתה לא משתחוה? זה העיקר.

צריכים לדעת, עניין ההשתחויה בכניסה לביהכ"נ, זה לא חסידות ולא קבלה, או כדומה. זאת הלכה מפורשת בשלחן ערוך בסימן ק"נ. אבותינו נע"ג, כולם היו עושים זאת. אבל הדור הזה, משום מה לא מרגיש את המורא הזה, שצריך להיכנע ולהשתחוות.

הדבר כתוב במפורש בשלחן ערוך, בהלכות בניין בית הכנסת [שם סעיף ה', וז"ל, אין פותחין פתח בית הכנסת, אלא כנגד הצד שמתפללין בו באותה העיר. שאם מתפללין למערב, יפתחוהו למזרח. דהיינו, אם מתפללים לצד מערב, כגון בארצות המזרח, כי ארץ ישראל בצד מערב שלהם, אזי את הפתח צריך לעשות לצד המקביל. והסיבה היא, כדי שישתחו מן הפתח נגד הארון שהוא ברוח שמתפללין נגדו. כלומר, כשאתה בפתח, מיד כשאתה נכנס, תשתחוה כנגד ארון הקודש.